

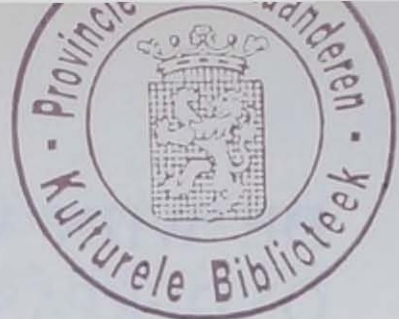
Land van de Woestijne

Tijdschrift van de
Heemkundige kring „Arthur Verhoustraete”

17e jaargang - nos. 1 en 2 - 1994

Beste lezer,

Bij de jaarwisseling wensen wij U het allerbeste voor 1995. De vele en lange, donkere winteravonden geven U de gelegenheid om ons tijdschrift te lezen, waarbij we even herinnerd worden aan de zogenaamde "*goeie tijd*", van onszelf of onze voorouders. Bij deze laattijdige publicatie van 1994, geven wij U hierdoor eindelijk de kans. Over enkele weken zal U dan ook het laatste nummer van 1994 ontvangen, waardoor wij alvast voor deze jaargang niet meer in het krijt staan!

Oorzaak van deze laattijdige publicatie?

Heel eenvoudig, gebrek aan schrijvende bestuursleden. Eén of twee mensen kunnen dit niet alleen aan. Toch ook een oproep aan u allen tot medewerking door het in bruikleen geven of giften van allerlei documenten (teksten, foto's, affiches, bidprentjes, ...) die wij kunnen gebruiken voor ons tijdschrift.

In het nummer van 1995 wordt o.m. een bijdrage voorzien over iets dat 50 jaar geleden is, nl. de terugkeer van onze opgeëisten die in Duitsland tijdens de oorlog moesten gaan werken. Dit vanaf mei 1945.

Niemand vergeten is zeker uitgesloten als er geen medewerking is, vooral omdat niet iedereen ons tijdschrift kent. Daarom is het wenselijk dat onze leden, die destijds dit lot ondergingen, ook contact opnemen met hun lotgenoten of met de familie van reeds overleden vrienden. Foto's van Duitsland en van de ingerichte stoeten bij de terugkeer zijn uiteraard zeer welkom. Wie beschikt nog over zijn "*oproepingsbrief*"? Alles ontvangt U natuurlijk terug.

Stel het niet uit, doe het zo vlug mogelijk. Dit biedt ons de kans om niemand te vergeten in ons komend artikel.

Voor dit alles neemt u best contact op met ons secretariaat: Kestelstraat 65 (R. Defruyt) tel. 09 - 374.28.43.

Verder veel leesgenot en dank voor uw trouw lidmaatschap en medewerking. Betaal slechts uw bijdrage voor 1995 na het verschijnen van het laatste nummer van 1994. Stel ook dit niet uit, dan raakt het niet vergeten. Alvast dank!

Roger DEFRUYT
secretaris-penningmeester.

DE WIJN VAN ONDERPASTOOR LEO DE JAEGER

September 1944

Aalter pas door de Polen bevrijd.

Leo De Jaeger, onderpastoor, proost van zoveel en ook van de K.S.A.

Ik, leider, en dus vaker op de pastorij dan thuis.

Acteurs en tijdstip geschetst. Dit ware verhaal vangt aan.

"Wij gaan mijn wijn eens uit die regenput moeten halen", zegde de onderpastoor plots. Dan trok hij heftig aan zijn zware pijp, keek star uit één oog en blies de kamer vol blauwe rook.

Ik zat hem vragend aan te staren.

"Die gemetste regenput in de hof (1) zit vol met wijn", zegde hij na lang zwijgen en zweeg opnieuw.

Ik bleef maar staren en toen vertelde hij: *"Vóór de oorlog kocht ik rode wijn. In 1940 kwamen de Duitse legers nader en werd ik bang. Onnoemelijk bang. Als die sloebbers mijn kelder binnenvielen en er zich bezopen, werd het vast een ramp. Wie weet of ze de hele pa-*

rochie niet zouden uitmoorden.

Die wijn moest dus weg, seffens en subiet. Maar waarheen? Ik wist het niet, tot mij plots een licht opging: de regenput!

Wij pompten 's nachts de regenput leeg. De wijn erin: stapelen langs een wand en een muur ervoor. Ik had nog wat stenen en cement. Water ingepompt. Deksel erop. Toen had ik terug wat rust."

E.H. Leo De Jaeger als jonge priester.

De Duitsers kwamen. Ze bleven dik vier jaar. Ze gingen nooit in zijn kelder. Maar de wijn zat kopje onder, vier trage jaren en een hete zomer lang, ook op de avond waarop hij het mij vertelde en dikke wolken naar de hemel blies.

De dag nadien waren Meester Mattheeuws en Robert Van Driesche ook op post.

Gerard Mattheeuws, onderwijzer van de Aangenomen Jongensschool in de Stationsstraat, was kaal en kalm en de broer van Celina, de meid van de onderpastoor. Robert was ook bij de K.S.A.. De onderpastoor had zichzelf en ons alle drie in een zwart badpak met brede bretellen gestoken. Hij had veel dergelijke pakken, in alle maten, voor de dagen dat de jongens gingen zwemmen in de Kraenepoel. Met alleen een slipje aan, de bloterik uithangen, was toen nog uit den boze. Er werd zelfs niet rondgelopen in badpak en daarom hadden wij er allen - zo wilde het de onderpastoor - een zwarte pastoorskiel, lang en gesloten als een soutane, overheen getrokken. Hoofd, handen en voeten waren het enige blote vlees dat er uit stak.

Zo doken de meester en de onderpastoor de regenput in, nadat het water er was uitgepompt en alleen een glimmende laag zwarte modder overbleef. Zij stonk als de pest wanneer ze ook maar iets werd beroerd. Het was duidelijk welke de valse wand was. Jaegerke - zo kenden ze hem in Aalter het best - wist het natuurlijk, maar alleen aan de slechte kwaliteit van het metselwerk kon men het zien. Het had destijds allemaal zo vlug moeten gebeuren: blitzwerk uit de Blitzkrieg! De modderbrij droop uit de vele gaten en spleten, en er was niet het minste gereedschap nodig om de stenen weg te nemen: zij lagen bijna allemaal los.

Naarmate het muurtje zakte, kwamen de flessen bloot. Of kwam tenminste de vorm bloot van wat wij wisten dat het flessen waren: 't was modder hier en daar en overal!

Wij namen er zeker méér dan 200 over uit handen van het ploeterende tweetal in de put. Eén voor één werden ze op het droge getild.

"Afwassen in de tobbe", riep de onderpastoor.

Er waren inderdaad drie grote wastobben met helder water klaargezet. Robert en ikzelf wasten ons modderzwart.

De bruine flessen hadden felrode capsules op en uit de brokstukken van de etiketten - blijkbaar hadden ze ééns een helder Veronees groene kleur gehad - stelden wij de benaming samen: *"Moulin-à-Vent"*.

De andere flessen waren groen en hadden een azuurblauwe capsule. In het reliëf droeg het glas de eerbiedwaardige naam: "*Château-neuf-Du-Pape*", met daarboven een tiaar, geflankeerd door twee gekruiste sleutels.

"*t Is juist*", zegde de onderpastoor, "*ik had er twee soorten ingedaan: een koppige Beaujolais van Moulin-à-Vent en die geurende, kersrode Châteauneuf*".

Wij hadden de gespoelde flessen op stapels gelegd op het gras, soort bij soort.

En toen zag ik een beeld om nooit te vergeten.

De onderpastoor zat op zijn beide knieën in het gras, druipnatte kiel waarvan de twee bovenste knopen open waren, zodat je zijn witte hals onder het grauwe vel van zijn baardstoppels kon zien. Hij nam de flessen één voor één ter hand, duwde met zijn duim op de capsule om te zien of de kurk niet begaf en hief ze vervolgens tussen zijn beide handen naar de zon. 't Was of hij ze opdroeg aan God, daar ergens achter de zon.

Toch waren er een aantal kapot. Een paar hadden helemaal géén kurk meer. Ook waren er enkele waarvan de kurk door de druk van zijn duim in de fles schoot. Dan sakkerde hij en legde die flessen afzonderlijk naast zich neer.

Eénmaal braakte hij zijn traditionele vloek: "*Gij gloeiende....*" (2) Dat was wanneer uit een Château-neuf met beschadigde capsule een wijnstraal in zijn gezicht spoot toen hij op de kurk duwde.

Hij ging echter door met flessen heffen en ogieven maken. Bij de laatste fles verzonk hij in een diep gepeins. Ik ben ervan overtuigd dat hij toen dankbaar bad.

De wijn belandde terug in zijn kelder. Er werd niet eens geproefd. Wij waren trouwens veel te jong daarvoor.

Na een warm en verkwikkend bad kregen Robert en ik een ferme boterham met rozijnen, en een grote druiventros uit zijn serre. Ook een lang en dun sigaartje met gouden letter 'S' op het rood sigarenbandje.

Of hij en de meester daarna stiekem hebben geproefd, heeft hij mij nooit verteld. Pas véél later heeft hij bekend dat zijn wijn nog steeds te drinken was en goed.

Zoals elk jaar brak ook in 1946 de winter op in maart.

Leo De Jaeger werd pastoor te Poeke. Bij de verhuizing was ik niet betrokken. Het internaat en de collegemuren hebben mij daarvan

weerhouden. De plechtige inhuldiging en de plichtplegingen vielen echter in het paasverlof.

Dus ging de K.S.A. in de stoet en Robert en ik zouden de tafel dienen op het banket in de pastorie waaraan de gemeenteraad zou aanzitten.

Meester Mattheeuws zou Celina helpen in de keuken. Wij zouden in uniform zijn: blauw hemd met oranje das en schouderriem. Het zou knap en stijlvol zijn: jongvlaams.

Er zou wijn geschonken worden: van die wijn die wij uit de regenput hadden gered.

Ze waren allen present: Barones Inès Pycke de Peteghem, driekleurig gesjerpt, zat naast de nieuwbakken pastoor.

Het maal omvatte verschillende gangen. Gaande van de onvermijdelijke tomatensoep met balletjes, over de koninginnehapjes met kip, langs lappen rosbief met fijne erwtes en kroketten, ging het naar de vele taarten van appels en confituren met dunne reepjes deeg die blonken van de bruinesuikersaus waarmee ze rijkelijk van de kwast hadden gekregen.

En wij? Wij schonken, tussen het bedienen door. De barones prees de wijn. De pastoor veegde zijn mond aan het smetteloos wit van zijn gesteven servet, keek zijn wijn aandachtig keurend aan en snoof de geuren op. Dan proefde hij profijtig. Hij genoot ervan, èn van de eer die de barones hem aandeed. Blijkbaar kende zij wat van wijnen.

De overige disgenoten deden het anders. Zij dronken grote slokken, maar dan wel minder, ja zelfs véél minder dan verwacht. De pastoor bemerkte het. "*Ze lusten geen wijn*", dacht hij.

"*Zijn er die liever een pintje bier hebben?*" vroeg hij eensklaps met zijn mildste glimlach en beval meteen: "*Lopen, jongens, ga eens biertjes halen.*" Pintjes rukten aan. Alleen de barones en de pastoor snoepten nog van de wijn. Het duurde lang. Er werd zeer veel gegeten en doorgespoeld. Eén zette zelfs een krachtig "*Lang zal hij leven*" in. Die had blijkbaar wat teveel gespoeld. De barones glimlachte gedeisd. Maar de pastoor glunderde: hij was gevestigd, geadopteerd en geïnstalleerd.

Later namen ze één voor één hun pet. "*Bedankt, pastoor!*" en ze gingen naar huis. Het werd stil in de pastorie die volledig onder de rook zat. Alleen de schotels kletterden in de spoelbak. De meester, die geen roker was, zette de ramen open.

...

Dan kwam die gil: *"Mijne wijn! Och God, mijne schone wijn!"*

In zijn bureau troffen wij een hopeloze pastoor. Hij sloeg zijn gebalde vuisten tegen zijn hoofd; vóór hem op de schrijftafel stonden wel 10 flessen wijn ... zonder capsule en zonder kurk, maar boordevol, onaangeroerd.

"Ik deed ze allen samen open. Ik wist niet dat ze bier zouden drinken", kreunde de meester, rood vanaf zijn voorhoofd tot aan zijn nek al over zijn kale schedel met zweetdruppels op.

"Gij gloeiende...", ontviel het de pastoor en daardoor wisten wij dat hij heel erg boos was.

Toen hij de meester bekeek en die maar zag gloeien - hij voelde dat hij iets te ver was gegaan in zijn toorn - trok hij snel een ander gezicht, zo één waarvan je niet wist of hij schreien dan wel lachen ging.

"Toe jongens, drinkt ervan; 't is toch te laat en morgen is hij kapot", zuchtte hij moe, nam zijn brevier en ging de kamer uit.

...

Wij dronken. Uit een bierglas want de kristallen wijnroemers waren reeds weggezet. Hij was wel degelijk goed - morgen was hij toch kapot - en onder het drinken werd hij steeds maar beter. De meester was naar huis gefietst en Celina zat reeds in bed. Bij ons deed de wijn zijn werk.

Toen de pastoor in de deuropening verscheen, zag hij de verloren veldslag. *"Wat hebt ge potverdorie nu gedaan?"*

We vlogen meteen in bed. Op de gastenkamer. Dat overnachten was vooraf gepland. Er was echter niet vooraf gepland dat de muren van die kamer zo'n rondedans zouden doen en dat de pastoor nog eens zou komen kijken. En ons mopperend toedekte.

Meteen was het nacht in Poeke. Wij sliepen in. Als stenen. Zonder zorgen want wij waren jong, onbezonnen en bedronken.

De volgende morgen - het had 's nachts geregend maar nu was er zon en frisse wind die onze kop bekoelde - zouden wij huiswaarts keren. Echter niet zonder een sermoen: *"En ga dat nu maar niet vertellen in Aalter!"*

Wij verzwegen het meer dan veertig jaar. Om het fatsoen, en om de pastoor, en om zijn goede wijn.

Nu is Jaegerke er niet meer. Er komt een snik in de keel. En een glimlach, een weemoedige glimlach om al dat goede en mooie van toen.

- (1) Onderpastoor Leo De Jaeger bewoonde in Aalter het aan de pastorij palend huisje. Hij had een grote tuin met serre en gemetste regenput, die door een twee meter hoge muur gescheiden was van de binnenkoer van de "Patronage".
- (2) Bedoeld is: "*Gij gloeiende ezel*", veel door de onderpastoor gebruikte krachtterm als hij woedend was. Maar het laatste woord sprak hij zelden uit.

Omer VERGOTTE

E.H. LEO DE JAEGER BIJ ZIJN AANSTELLING ALS PASTOOR VAN POEKE.

Van 1935 tot 1946 was hij onderpastoor van de St.-Cornelius-parochie van Aalter. Heel wat parochianen begeleidden hem naar zijn nieuwe parochie. Hierbij enkele opnamen van leden van verenigingen waarvan hij proost was.

Barones Inès Pycke de Peteghem, burgemeester van Poeke (rechts met hoed), begroet haar nieuwe pastoor, terwijl E.H. Th. Neyt, pastoor van St.-Cornelius - Aalter, vlak naast hem toekijkt. Achter het portier de gezusters ..... Fraeyman (met grote hoed), Bij het portier wellicht de chauffeur (...?..), achter hem Achiel Defruyt, ... ? ... (hoed met deuk) en Raymond Carrette, beiden uit Aalter, leden van de Boerenbond.

Een groepje K.S.A.-ers uit Aalter begeleiden hun proost. Gids Julien Van de Moortel draagt de vlag. Op de voorgrond, links Pol Van Belleghem (+) en Lionel Sucaet en rechts August Devos. Daarachter (rechts van de vlag) Willy Versigghel, Robert Haeck en Werner Teirlynck. De drie personen achter Versigghel: Joël Teirlynck, Willem Dhoore en Kamiel Van den Broecke (verdoken). Rechts achter Werner stapt Roland Vandenbon. Wie kent de anderen?

De latere Monseigneur Marcel Fraeyman, inwoner van Poeke, begroet zijn nieuwe pastoor. Rechts: E.H. Aloïs De Jaeger, broer van Leo en later pastoor van Lotenhulle alsook de toenmalige deken. Achteraan, te paard, twee Aalterse B.J.B.-ers: links René Taideman en voor hem .... Van De Walle (Schoonberg). Tussen eerstgenoemde priesters twee K.S.A.-ers: Willem Dhoore en Elmer Provijn en verdoken oud-K.S.A.-er meester Maurice Mestdagh. Achter de pastoor Robert Pisonnier (K.S.A.).

Foto's: Omer Vergotte

Roger DEFRUYT

DE VERPLICHT TEWERKGESTELDEN UIT MARIA-AALTER

Nadat op 28 mei 1940 het Belgische leger capituleerde, begon de Duitse bezetting van heel het Belgische grondgebied. In tegenstelling tot de Eerste Wereldoorlog, waar nog een klein stukje grondgebied onbezet bleef, kon de bezetter nu zijn wetten stellen van Noord tot Zuid en van Oost tot West. Nederlandstaligen of Franstaligen, iedereen onderging de wet van de overwinnaar en sinds mensenheugenis is dit zo geweest; in alle oorlogen en overal ter wereld.

Door de drang van Hitler om zijn "*Derde Rijk*" zo ver mogelijk uit te breiden, waren veel fronten ontstaan. Veel fronten betekende veel soldaten en die vond hij niet alleen in de "*Heimat*" maar ook met een aanvulling van enkele collaborateurs uit de bezette landen. In België kon de Duitse oorlogsmachine op niet al te veel medewerking rekenen en toen vanaf 1941 het gewapende verzet in België stilaan georganiseerd werd, gingen zich nog zeer weinig landgenoten melden voor de dienst in het Duitse leger. In Duitsland daarentegen werd de Wehrdienst steeds verder doorgedreven bij zoverre

dat de Duitse industrie dreigde ineen te storten bij gebrek aan inheemse werkkrachten.

Om de Duitse oorlogsproductie draaiende te houden, trachtte de bezetter arbeiders naar Duitsland te lokken door het invoeren van een zogezegde "*vrijwillige tewerkstelling*".

Reclame uit de dagbladen waarbij vrijwillige arbeiders voor Duitsland geronseld werden.

Oberfeldkommandantur 672
WERBESTELLE

Brussel, den 1943
Bruxelles, le .....
Naamschestraat, 48
Rue de Namur, 48

DEN HEER
MONSIEUR

Op grond der Verordening van den Militairen Bevelhebber in België en Noord-Frankrijk van 6-10-42, inzake voorziening in de behoefte aan werkkrachten voor het verrichten van werk van bijzonder belang, wordt gij verzocht volgende vragenlijst, behoorlijk ingevuld, binnen het tijdsbestek van één week aan bovenstaanden dienst terug te zenden. Persoonlijk verschijnen wordt niet geëischt.

En vertu de l'Ordonnance du Commandant Militaire pour la Belgique et le Nord de la France, en date du 6-10-42, en vue d'assurer les demandes de travailleurs pour les travaux d'une importance spéciale, vous êtes prié de renvoyer, en même temps que le questionnaire ci-après, dûment rempli, au Service renseigné ci-dessus. Comparaitre personnellement n'est pas exigé.

In opdracht : / Par ordre :

[Handwritten signature]

Hier afsnijden — Détacher ici.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

VRAGENLIJST — QUESTIONNAIRE

ter aanvulling van het kaartensysteem der mannelijke werkkrachten,
en vue de compléter le fichier de la main-d'œuvre masculine.

- I. Naam : ..... Voornamen : .....
Nom : ..... Prénoms : .....
geboortedatum : ..... te .....
né le : ..... A .....
wonende te : ..... straat, N° .....
demeurant à : ..... rue ..... N° .....
Nationaliteit : ..... Burgerstand : .....
Nationalité : ..... Etat-civil : .....
Naam der echtgenote : .....
Nom de l'épouse : .....
Aantal en geboortjaar der kinderen : .....
Nombre et année de naissance des enfants : .....
- II. Aangeleerd beroep : .....
Métier appris : .....
- III. a) Arbeidend bij (naamkenrige opgave van de onderneming, naam, plaats) : .....
Travaillant chez (mention exacte de l'entreprise, nom, lieu) : .....
- b) In hoedanigheid van : ..... c) sedert : .....
en qualité de : ..... depuis le : .....

In te vullen bij tewerkstelling in openbare diensten. Hiermede wordt verklaard dat :	A remplir en cas d'emploi dans un service public. Par la présente il est certifié que :
(naam — nom) ..... volgens tewerkstellingslijst n° ..... d'après la liste des cartes d'emploi n° ..... in nietopgezegden dienst werkzaam te, ... à l'office sous-mentionné.	(voornamen — prénoms) ..... bij onderhouden dienst als ..... est en service actif en qualité de ..... (geboorte — né) ..... Hij is beambte — met definitieven titel — in proefdienst — tijdelijke beambte der ... categorie — bediende — arbeider. Il est fonctionnaire — à titre définitif — à l'essai — fonctionnaire temporaire de la ... catégorie — employé — ouvrier. Handtekening van den dienst, ... die het tewerkstellingsbewijs afgeleverd heeft.
Plaats, datum, stempel : Lieu, date, timbre :	Signature de l'office qui a rédigé la carte d'emploi.

W'bst. 39. 5.13. 170.000

Wanneer men dergelijke formulieren moest invullen, kon men zich enkele tijd later aan een oproeping naar Duitsland verwachten.

Niet tevreden met het resultaat gingen de Duitsers een stap verder; alle werklozen die een ambt weigerden, werden van hun OCMW-steun beroofd zodat vele familievaarders "om den brode" toch "vrijwillig" naar Duitsland vertrokken.

Op 6 maart 1942 was het principe van de verplichte arbeid voor werklozen ingevoerd. Toen vele landgenoten zich hieraan onttrokken en als werkweigeraar verplicht waren onder te duiken, voerde men op 6 oktober 1942 een verordening uit waarbij de deportatie van arbeidskrachten naar Duitsland mogelijk werd. Vanaf dan konden alle mannelijke werknemers tussen 18 en 50 jaar en vrouwen van 21 tot 35 jaar in Duitsland worden tewerkgesteld. Er kwam openlijk protest vanwege de kerkelijke en burgerlijke instanties maar toch bleef de Duitse overheid bij haar eis tot lichte van een contingent werkkrachten.

In september 1943 riepen de "Werbestellen" zelfs alle mannen op die geboren waren in 1920 en 1921. Later, in maart 1944, kwamen de klassen 1922, 1923 en 1924 aan de beurt.

Begin 1943 werden de gemeenten dan ook verplicht om een kaartensysteem op te maken aan de hand van de gegevens die uit gemeentelijke registers en bij de bedrijven werden gehaald. Op 20 april 1943 deed het verzet een overval op de administratie voor de verplichte tewerkstelling. Niet alle ambtenaren leverden aan de bezetter de juiste inlichtingen. Vele steekkaarten waren vervalst of waren onzorgvuldig ingevuld. Dit alles bracht met zich mee dat de "Fahnungsdiensten" hun opeisingen opvoerden en vanaf dan was geen enkele weerbare jongeling nog vrij om zich te bewegen zonder dat hij aan controle blootgesteld was.

De verplicht tewerkgestelden uit Maria-Aalter werden op 26 maart 1943 georderd om zich met de eerste trein naar Gent te begeven. Daartoe hadden ze van de veldwachter een "Dienstverpflichtungsbescheid" gekregen.

Reeds van in de vroege morgen was het om en rond het station van Maria-Aalter een drukke bedoening. Vaders en moeders kwamen afscheid nemen van de met valiezen beladen jongens die wel wisten wanneer ze vertrokken, maar niet wanneer ze zouden terugkeren. Zelfs met de kruiwagen werden de valiezen aangevoerd want iedereen was zwaar beladen. In Duitsland zou er immers ook niet veel te krijgen zijn!

Ober-Feldkommandantur

WERBESTELLE
AANWERVINGSDIENST
OFFICE D'EMBAUCHAGE

den
le

DIENTVERPFLICHTUNGSBESCHEID
Kennisgeving van verplichting tot dienstneming
Décision relative à l'obligation de travail

24427

Auf Grund der Verordnung der Militärbefehlshaber für Belgien und Nordfrankreich über die Sicherstellung des
Op grond van de Verordening van 6 Maart 1943 van den Militairen Bevelhebber in België en Noord-Frankrijk,
En vertu de l'ordonnance du 6 mars 1943 du Commandant Militaire pour la Belgique et le Nord de la France
Kraftbedarfs für Arbeiten von besonderer Bedeutung vom 6. März 1943 in der Fassung der Verordnung vom 6. Okto-
inzake voorziening in de behoefte aan werkkrachten voor het verrichten van werk van bijzonder belang, volgens
en vue d'assurer la demande de travailleurs pour les travaux d'une importance spéciale dans la rédaction de l'ordon-
ber 1942

den tekst der verordening van 6 Oktober 1942
texte du 6 octobre 1942

wird
wordt
a été oblige au travail

Name:
Naam:
Nom:

Voornaam:
Voornamen:
Prénoms:

geb. am:
geboren den:
né le:

In:
te:
à:

wohnhaft: Ort
wonende te:
domicile à:

Strasse:
Straat:
rue:

Nr.
N°
N°

Name der Ehefrau: Eltern
Naam van de echtgenote/ouders:
Nom de l'épouse/des parents:

vor (Name und Ort der Firma)
voor (naam van de firma en plaats):

verpflicht tot dienstneming bij (naam van de firma en plaats):

Junkers Flugzeugwerke
"A" Division

als
en qualité de

Meldung am
Moet zich aanmelden op:

21-6-44
Il devra se présenter

am
te

7

Uhr in
uur, te

Gent

Station:
station:

St. Pieters
gare de

ARBEITSBEDINGUNGEN:

ARBEIDSVOORWAARDEN:

CONDITIONS DE TRAVAIL:

1.) Arbeitzeit wöchentlich

1.) Arbeidsduur

1.) Durée des prestations de travail: par semaine:

2.) Entgeltlohn:

2.) Aanvaagsloon:

2.) Salaire d'engagement:

3.) Im Zeltlohn kann eine Elarbeit eine Leistungszulage bis zu:

3a.) Na inwerking kan een prestatie — bijslag van:

3a.) Après la mise au courant une prime de travail peut être accordée jusqu'à concurrence de:

uren per week

STUNDENLOHN:

UURLOON:

SALAIRE HORAIRE:

100 %

100 %

100 %

Stunden, bei Bedarf mehr.

— langeren arbeidsduur zoo zulks noodzakelijk is.

heures, en cas de nécessité prestations de durée plus longue.

RM.

RM.

RM.

RM.

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

100 %

Wanneer de "champetter" dit formulier bracht, was het zover. Men kon de koffers pakken voor Duitsland, of onderduiken,...

Op deze vrijdag 26 maart 1943, met de trein van 7 uur 's morgens, vertrokken: Roger De Baets, Wilfried De Baets, Roger Boucquaert, Jules Laseur, Firmin Van De Putte, Albert Van de Kerkhove, Maurice Ardeel, Roger Vermeire en Julien Martens. In het station van Gent Sint-Pieters was verzameling geblazen voor alle jongeren die uit Oost- en West-Vlaanderen naar Gent kwamen afgezakt. Na controle der papieren werd iedereen in het bezit gesteld van zijn reispas, afgeleverd door het Arbeidsambt van Gent dat te dien tijde gevestigd was in een gebouw, Recolettenlei, 8. Daarna vertrok dit hele contingent met een speciale trein naar Hannover waar in de late avond de troep verdeeld werd en iedereen zijn eindbestemming te horen kreeg. Wilfried De Baets en Firmin Van De Putte werden tewerkgesteld te Jostadt (Sudetengau), Vermeire en Julien Martens te Leipzig, Roger De Baets te Berlijn en Roger Boucquaert te Zwickau.

Ondertussen was er één grote afwezige!

Maurice Ardeel had, na controle van zijn documenten te Gent, van de grote drukte in en rond het station gebruik gemaakt om het hazepad te kiezen. Hij zou voor de rest van de oorlog als onderduiker in de anonimiteit moeten verder leven zoals zovele anderen. De een of andere hooizolder of de bossen van Maria-Aalter en Beernem zouden hun thuis worden voor de rest van de oorlog.

Om werkweigeraars op te sporen namen de Duitsers hulpgendarmen in dienst, die samen met de Feldgendarmen optraden. Toen ook dit het beoogde doel niet bereikte, werd een "*Zivielanhnungsdienst*" opgericht waarbij het vooral collaborateurs waren die zich lieten opmerken bij de jacht op de onderduikers. Voortdurende ongerustheid, ook van de verwanten, werd een deel van het leven der werkweigeraars. Niet zelden werden deze moedigen geholpen door de een of andere anonieme organisatie. Elders werden geregeld rantsoeneringszegels gestolen op de gemeentehuizen, zegels die dan meer welkom waren voor de werkweigeraars. Zij waren immers automatisch van de rantsoeneringsdienst geschrapt.

Wie zich niet aanbood kreeg een "*Tweede en Laatste Uitnodiging*" waarbij met allerlei maatregelen gedreigd werd, tot en met beslagname van eigendommen.

Oberfeldkommandantur 570. Verwaltungsbüro - ARBEITSEINSAATZ	den ..... 1943.
<u>TWEEDE EN LAATSTE UITNODIGING.</u>	
<i>Aan den Heer</i>	
BETREFT : Tewerkstelling in Duitschland.	
Niettegenstaande U naar de Werbestelle zijt uitgenoodigd geworden, zijt U op den gestelden tijd niet verschenen. U hebt nochtans door het bijzonder bericht, dat bij Uw uitnodiging was gevoegd vernomen, dat met alle strengheid tegenover de personen zal worden opgetreden, welke trachten zich aan de wettelijke verordeningen der bevoegde diensten te onttrekken.	
U wordt hierbij voor een tweede en laatste maal uitge-	

Dit formulier, waarvan we hier een fragment zien, gaf weinig resultaat en het verdween dan ook meestal in de papiermand (lees : stoof).

Verplicht tewerkgestelden werden van hun loon automatisch de kosten voor voeding, onderkomen en medische verzorging afgetrokken. Hierdoor bleef tenslotte nog weinig over zodat met moeite genoeg overbleef voor een cinemabezoek of een sigaretje. Het toesturen van pakjes, al dan niet via het Rode Kruis, was dan ook schering en inslag, maar het was zeldzaam dat een "gaaf" pakje de bestemming bereikte.

Verplichte arbeiders konden op een verlofperiode in België rekenen, maar een der voornaamste voorwaarden was dat er zich iemand van de kameraden borg moest tekenen voor de verlofganger. Indien deze laatste na zijn verlof niet kwam opdagen, hetgeen geen zeldzaamheid was, kon de borger zijn eigen verlof naar België vergeten!

Tot slot willen we er nog aan toevoegen dat ook de plaatselijke weerstand heel wat heeft bijgedragen om de werkweigeraars aan te moedigen of desnoods te beschermen. Vooral op het einde van de oorlog lieten ze van zich horen en ten bewijze hiervan lieten ze een pamflet in Aalter circuleren waarbij ze hun bedoelingen klaar en duidelijk kenbaar maakten.

Aan de Bevolking van Aalter

De goede echte Belgen der gemeente Aalter eischen dat alle Zwarten die niet van de gemeenten zijn en hier toch verblijven deze binnen de 48 uren verlaten. en dat alle zwarten der gemeente zelf binnenhuis blijven zoolang niet ALLE POLITIEKE GEVANGENEN en GEDEPORTEERDEN UIT DUITSCHLAND TERUGGEKEERD ZIJN. — Dit om voor hen verdere moeilijkheden te vermijden.

De bevolking en de politie van AALTER worden er van verwittigd als er des nachts lawaai op straat te hooren is zij best doen binnen te blijven want wij zijn niet verantwoordelijk voor de gevolgen.

De Weerstand.

De eerst verplicht tewerkgestelden uit Maria-Aalter kwamen op 24 april 1945 terug naar huis. Het was Roger De Baets die als allereerste met de trein van 3 uur in de namiddag terugkwam. Een week later, op 31 mei 1945 kwam in de voormiddag Jules Laseur terug met de trein van 10 uur, terwijl Wilfried De Baets diezelfde dag in de namiddag terug voet zette op zijn geboortegrond.

Deze foto werd genomen op 24 april 1945 tegenover het café van Julien De Riemaeker.

We zien van links naar rechts: Madeleine De Boever, Alice De Boever, Clarisse De Saeger, Victor Strobbe, Roger De Baets (tewerkgestelde), Julien Warniers, André Van Daele (accordeonist), Fernanda De Baets (zuster van Roger), Henri De Baets en helemaal rechts bovenaan Jozef Mouton (hij was destijds knecht bij Remi Wittewrongel).

Beetje bij beetje kwam iedereen terug uit Duitsland. Het was Firmin Van De Putte die als één der allerlaatsten naar huis kwam. Gelukkig had iedereen het avontuur overleefd. Iets wat niet van iedereen kon gezegd worden.

Foto genomen bij de terugkeer van Wilfried De Baets (31 mei 1945).

Bovenste rij v.l.n.r.: Hubert Dancet, Victor De Baets, Herman Van Acker, Cordula Standaert, Roger De Baets, Angèle De Baets, Wilfried De Baets, Fernanda De Baets, Julien De Baets, Romain De Boever, Hermanie Scherrens, Alfred De Baets, Romanie De Boever, Jeanne Vermeire en Gerard Wittewrongel.

Zittend: Lucien De Boever, Henri De Baets, Willy De Baets, Maria De Baets en Georges De Baets. Helemaal onderaan: ?

*Niet bij de allereersten maar gelukkig toch weer thuis: Roger Boucquaert.
Helemaal bovenaan Adiel Boucquaert (met hondje).*

*Bovenste rij: Clara De Vos, Achiël Boucquaert, Anna De Buysser,
Jeanette Van De Putte, Paula De Buysser, Hélène Vermeulen, Maria
Vermeire, Gaston Schoonaert, Gaston Laseur, Gerard Wittewrongel,
Roger Boucquaert, Georges Laseur, Aim e De Vos, Firmin Van Slambrouck
en Gaston Schepers.*

*Onderaan: Norbert Schepens, Antoinette Van De Putte, Raymond
Schoonaert en Gilbert De Soete.*

Zwijnaarde, vijftig jaar later
Henri DE BAETS

AALTERSE OUD-STRIJDER VAN 1914 - 1918 ACHIEL BAELE

Op 16 november 1893 werd Achiel Baele geboren te Aalter, als eerste van 4 kinderen. Zijn ouders waren August Baele en Mathilde Beirnaert.

Achiel Baele

Achiel behoorde tot de militieklasse 1914. Hij kreeg zijn oproepingsbevel en op 26 september 1914 werd hij ingelijfd bij het 2e Regiment Jagers te Voet (4e Bn, 2e Cie). Dit bleef zo tot 28 december 1916. Vanaf dan maakte hij deel uit van het 5e Jagers te Voet (2e Bn)

Het begin van de oorlog

Op 31 juli 1914 werd in België de algemene mobilisatie afgekondigd. Door de hoge militaire activiteiten in het Rijnland, werd op 3 augustus overgegaan tot het concentreren van het Belgische veldleger. Het 2e Regiment Jagers te Voet lag in 1914 normaal te Bergen. Samen met het 5e Jagers te Voet vormde het 2e Jagers de 16e Gemengde Brigade, dat behoorde tot de Vijfde Legerafdeling. Deze Legerafdeling werd op 3 augustus per spoor naar de Gete vervoerd. De dag nadien overschreden de Duitsers de Belgische grens en rukten steeds verder op. Op 18 augustus begon de terugtocht van de legerafdelingen naar de vesting Antwerpen. Vanuit Antwerpen worden er nu twee uitvallen gelanceerd door het Belgische leger op de Duisters, waaraan de 5e L.A. telkens zal deelnemen. Door een ge-

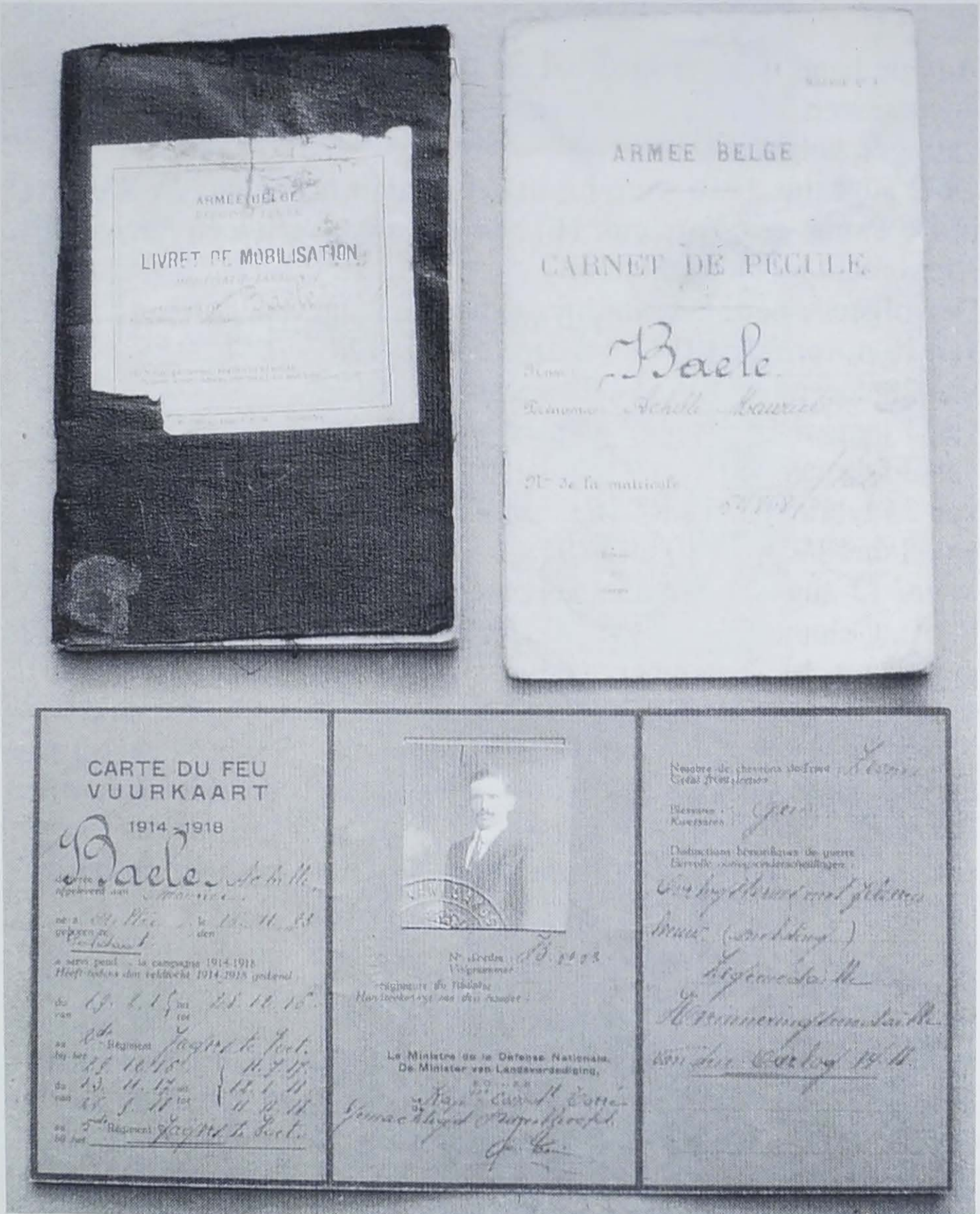

*Het gezin August Baele - Beirnaert tijdens de eerste wereldoorlog.
Achiel is echter afwezig.*

V.l.n.r.: Maurice Baele, August Baele, Julia Baele, Mathilde Baele en Irma Baele.

deelte van het Duitse Leger hier op te houden, verminderde hun slagkracht dat nu normaal zou optrekken naar het zuiden. Deze uitvallen hebben er in belangrijke mate toe bijgedragen dat de nederlaag aan de Marne een feit werd.

Vanaf 31 oktober 1914 nam het 2e Jagers deel aan de IJzerslag. Twee bataljons onderscheidden zich te Diksmuide en te Oud-Stuivekenskerke, het andere te Pervijze. Na deze overwinning nam het regiment deel aan de wacht op het front.

Het mobilisatiezakboekje, het spaarboekje en de vuurkaart van Achiel Baele.

Reorganisatie

Eind 1916 werd het veldleger gereorganiseerd. Dit kwam door de oproeping onder de wapens van de talrijke Belgen die in den vreemde verbleven. Eind 1916 kwam Achiel dus bij het 5e Reg. Jagers te Voet terecht. Het Reg. behoorde tot de 14e Infanterie Brigade, dat een onderdeel uitmaakte van de 5e Legerdivisie.

Frontleven

Aan de hand van het spaarboekje (Carnet de pécule) en een paar documenten, kunnen we het verder verloop van Achiel zijn frontervaringen volgen.

Op 2 augustus 1916 werd hij in het militair hospitaal "*De Oceaan*" in De Panne geregistreerd. Hij had een zware griep en hevige pijn. Hier bracht hij de nacht door.

De volgende periodes was hij aan het front aanwezig:

van 18 november 1917 tot 8 december 1917,

van 23 december 1917 tot 29 december 1917,

van 1 januari 1918 tot 12 januari 1918,

van 3 februari 1918 tot 9 februari 1918,

van 24 februari 1918 tot 16 maart 1918 en

van 5 mei 1918 tot 30 juni 1918.

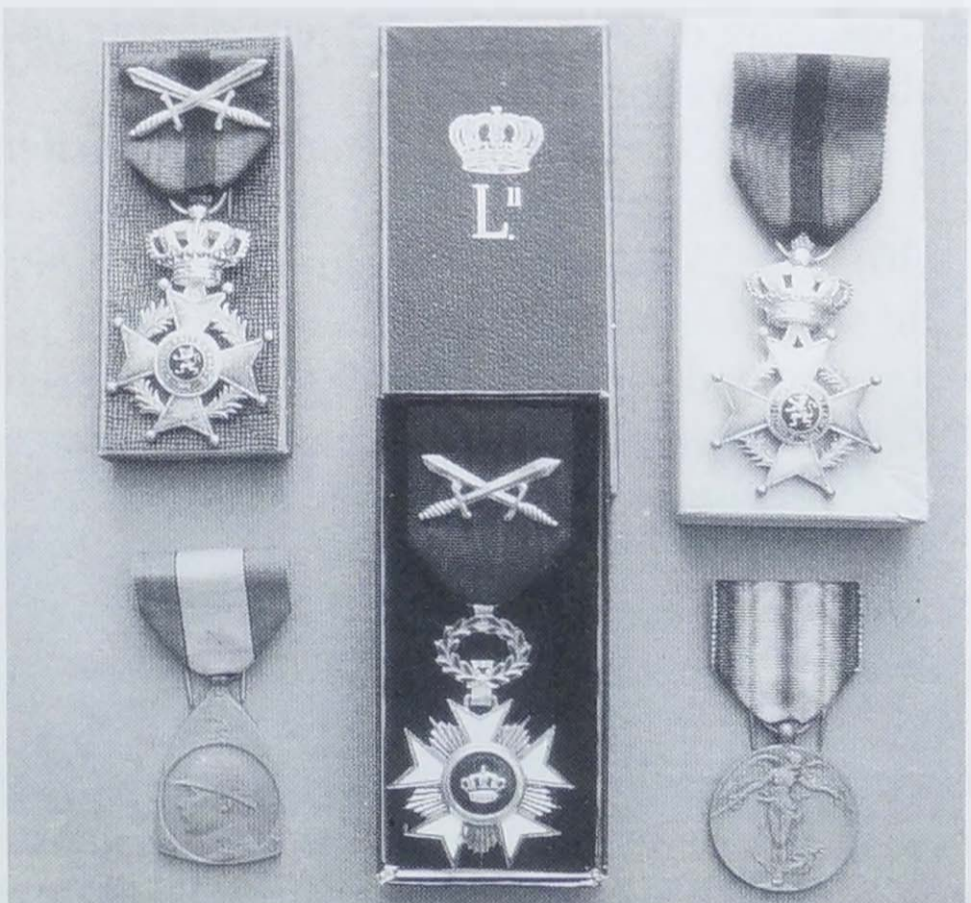
Vanaf 13 augustus tot 15 september was hij dan wel degelijk ziek. (C.A., Colonne d'Ambulance). Tijdens deze periode, nl. van 18 augustus tot 14 september, verbleef hij in het militair hospitaal te Cabour (Frankrijk). Hij leed aan dysenterie. Nadat hij hersteld was, maakte hij gedurende tien dagen (16 sept. tot 25 sept.) deel uit van het versterkings- en opleidingsbataljon van de 11e Infanterie Divisie. (BRI/11 DI ; Bataillon de Renfort et d'Instruction/ van de 11e Inf. Div.) Dit gebeurde waarschijnlijk met het oog op het nakende eindoffensief.

Bevrijdingsoffensief

Vanaf 26 sept. 1918 was Achiel terug aanwezig aan het front. Op 28 sept. was het dan zover. Om 6 uur 's morgens werd de aanval door het Belgische leger ingezet, dat nu opgesteld stond vanaf Nieuwpoort tot Ieper. De 11e Inf. Div., waartoe ook het 5e Jagers behoorde samen met het 3e en het 6e Jagers, dienden tot steun. Hun startpositie lag langsheen de Ieperlee tussen Boezinge en Ieper. Tijdens de opmars onderscheidde het 5e Jagers zich te Moorslede.

Enkele van Achiels medailles.

De volgende weken moesten de Duitsers steeds meer veld ruimen. Hun belangrijkste verdedigingslinie, zoals de Flandern I Stellung, werden onder de voet gelopen. Dan restte het de Duitsers enkel nog natuurlijke hinderpalen zoals de Leie. Langs het Schipdonkkanaal vervoegde het 2e Jagers. Hier onderscheidde Achiel zich tijdens een aanval en werd hiervoor vereerd met het oorlogskruis met leeuw in zilver.

Op 20 juni 1919 vermeldt het dagorde:

"Zeer moedig soldaat. Heeft zich op eene moedige manier gedragen gedurende zyne lange aanwezigheid op het front. Heeft zich merkwaardig koelbloedig getoond gedurende het offensief der Vlaanderen. Heeft zich voornamelyk onderscheiden, samenwerkende met zijn gevechtsmakker met zyn geweer V.B., gedurende den aanval van het kasteel van Veldekens, zich onbezonnen blootstellende om vyandelyke mitrailleuzen, die den vooruitgang zyner eenheid beletten, tot zwygen te brengen. Op het front sedert 46 maanden."

Begin november hernamen de twee regimenten hun opmars naar het kanaal Gent-Terneuzen. Het 5e Jagers bereikte het kanaal te Langerbrugge, zonder tegenstand ontmoet te hebben.

Beide regimenten behaalden de vermeldingen: *"Antwerpen-Diksmuide-IJzer"* en het 5e ook de vermelding *"Moorslede"*. Beide dragen de nestel in de kleur van het lint van de Leopoldsorde.

Na de oorlog

Op 11 november 1918 was de oorlog afgelopen. Nu volgde er nog de bezetting in Duitsland. Het jaar daarop, op 7 oktober 1919 kreeg Achiel zijn vergunning.

Hij moest zich echter nog verscheidene malen aanmelden te Eeklo (13 juli 1921 en 9 juli 1923) en te Brugge (18 juli 1924 en 8 juli 1930). Op 25 oktober kreeg hij dan zijn *"bericht van ontslaging"*. Vele soldaten kampten heel hun leven met gezondheidsproblemen, voortvloeiende uit het ellendige leven dat ze in de loopgrachten hadden. Achiel kreeg in 1939 een oorlogspensioen, *"wegens een slepende ontsteking van twijfelachtige aard der luchtpijptakken"*. Achiel trad in het huwelijk met Camilla Vandenbon en zij gingen zich te Oedelem vestigen. In 1925 werd een eerste zoon, Armand, geboren. Toen volgden in 1927 Oscar, Ludwina in 1930 en Maria in 1932. Daarna verhuisde de familie naar een hoeve in de Oostmolenstraat. In 1934 werd Maurice geboren. Deze woont thans nog in het ouderlijk huis in de Oostmolenstraat. Daarna volgden nog Alida (1936), August (1937) en Adiel (1939).

Nationaal Oud-Strijders-Verbond

Eenzelvigheidsbewijs

V. O. S.

VLAAMSCH E OUD-STRIJDERSBOND

N° 75063

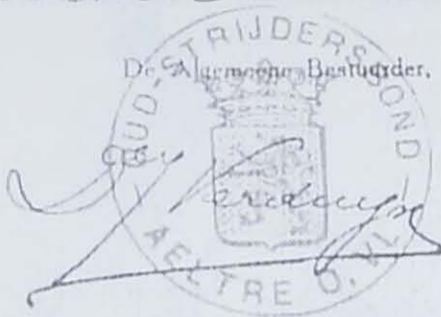
Baels Achiel

trad toe tot den Gemeentebond :

De Algemeene Bestuurder.

den

Januari 1920

Nationaal Oud-Strijders-Verbond

— 1921 —

V. O. S.

VLAAMSCH E OUD-STRIJDERSBOND

Kaart van Lidmaatschap

Secretariaat : 107, Em. Jacquatolaan, Brussel.

N° 51058

Postcheekrekening 13484

Baels Achiel

trad toe tot den Gemeentebond :

De Algemeene Bestuurder.

Jey Verduyn

Lidkaarten van de Vlaamse Oud-Strijders uit 1920 en 1921

Achiel overleed op de leeftijd van 65 jaar (+ Aalter, 29.05.1958).
Op het bidprentje staan de volgende onderscheidingen:
Groot oorlogsinvalied Vereerd met Vuurkruis en Herinnerings-medaille,
Ridder in de orde van Leopold II met zwaarden,
Ridder in de Kroonorde met zwaarden,
Ridder in de orde van Leopold II en Ridder in de Leopoldsorde met zwaarden,
Ridder in de orde van Leopold II van de Grootinvaliden.

Met dank aan de familie Baele en Verbeke Roger, Wervik.

Paul VAN DAMME

Bibliografie

Guldenboek der Vuurkaart 1935-1936 (Uitgeverij J. Rosez N.V. - Brussel)

Onze Helden, gesneuveld voor het Vaderland, 1926 (René Lyr)

WIE KENT WIE ?

KAMP VAN BEVERLO
"ONZE AALTERSCHE KAMERADEN"

Foto van na de 1e wereldoorlog.

Zittend : Rudolf Laroy (bakker), Henri Beirnaert (kuiper) en Kamiel Verhoustraete.

Staande : uiterst links Ernest Maeyens en tweede van rechts Maurice Baele, broer van Achiel en uiterst rechts ... De Muynck (zoon van de grafdelver).

Foto Paul Van Damme

Roger DEFUYT

MEISJESSCHOOL ST.-GODELIEVEPAROCHIE
AALTERBRUG

1e - 2e - 3e leerjaar in 1957

Bovenste rij van links naar rechts:

Van Daele Marleen, Hallaert Jeanine, De Muer Agnes, Verbeke Jeanine, De Baets Maria, Verhoye Simonne, Van Hulle Magda, Vermeire Godelieve, Dierickx Godelieve, Wittevrongel Rita, Versluys Agnes, Callier Annie en Schepens Yolande.

Middenrij van links naar rechts:

Hutsebaut Denise, Batsleer Rosa, Van De Walle Annette, Van der Heyden Jacqueline, De Meulenaere Christiane, Vervynckt Noëla, Van Hulle Ria, Dierickx Maria, De Reuck Jacqueline, Steyaert Agnes, Matheeuws Rita en Wille Magriet.

Zittend van links naar rechts:

Hutsebaut Rita, Reynaert Godelieve, De Muer Rita, Van Haver Josiane, De Baets Magda, Reynaert Rosa, Matheeuws Nelly, Wille Georgette, Almey Agnes, De Jaeger Noëlla en Matheeuws Jeanine.

Vooraan zittend van links naar rechts:

Van de Walle Lutgarde, Van Haver Vivian, Schelstraete Monique, Vermeire Gilberta en Vriendt Simonne.

Onderwijzeres: Janssens Anna.

Foto ter beschikking gesteld door Rosa Reynaert.

Maurice THYS

GROEP UIT ST.-CORNELIUSSTOET 1954. RODE KRUIS - AALTER.

De foto werd genomen in de huidige spoorweglaan, waar de Gouvernmentstraat eindigt. Tijdens de laatste jaren van de 2e Wereldoorlog heette eerstgenoemde straat "Tollenaerestraat" en het vroegere Stationsplein "Van Severenplein".

Een deel van de grootse stoet werd hier gevormd.

Volgende leden poseren even voor het vertrek.

Van links naar rechts:

... ? ... (met kepie), Nelly Van Landeghem, Jacqueline Van Parys, Denise Lootens, Yvonne Veevaete, Suzanne Vyncke (met vlag), Paula Verstraete (Ruisselede), Agnes Planckaert, Rosa Verheecke, Godelieve De Bruyne, Antoinette De Baets, Lucienne De Vreese, ... ? ..., ... ? ..., Yvonne Rutsaert, ... De Zutter, Monique Lootens, ... ? ..., ... ? ..., ... ? ..., Jacqueline Haeck, Antoinette van Parys, ... ? ..., Marie-Louise Van Nieuwenburg, ... ? ... (zittend).

Rechts van het vaandel, met kepie: tandarts Marcel Haers.

Achteraan is de brandweer druk in de weer voor de start.

Verzameling Roger Defruyt

Roger DEFBUYT

HUISHOUDSCHOOL AALTER 1921 MEISJESSCHOOL BROUWERIJSTRAAT.

Leraressen en leerlingen verzameld in het klaslokaal in de Brouwerijstraat waar de meisjes verscheidene jaren, na hun plechtige communie, een opleiding konden volgen tot volwaardige en deftige huismoeders. De belangrijkste afdelingen waren: naaien en breien, wassen en strijken, koken en bakken. De attributen voor deze taken staan op de tafels.

Naast het kruis een foto van koning Albert I, koningin Elisabeth en de Belgische vlag. De gebeurtenissen uit de 1e Wereldoorlog lagen nog fris in het geheugen.

Op borden mooi geschreven teksten i.v.m. "*Wasch van wollen stoffen*" met richtlijnen tegen het ontkleuren, krimpen en wijze van wassen en de wasbeurt,...

In het midden: "*De vrouw bouwt het huis
of ..... het tot gruis*",

richtlijnen voor de taak van de vrouw in het huishouden en haar eigen persoon.

Uiterst rechts: "*Wie thuis 't geluk niet vindt
Hij zal het nergens vinden.
Wie thuis 't geluk ... (verliest)
Hij vindt het elders ... (niet).*"

Links naaien meisjes, achteraan wordt gestreken en rechts appelen geschild. Op de voorgrond drinkglazen op een presenteerblad en rechts twee (appel?)taarten.

Twee gaslichten zorgen voor de verlichting (stadsgas) en twee kachels (steenkolen) zorgen voor de verwarming van de klas en het strijkklaar houden van de strijkijzers. We kennen slechts één persoon nl. het kleine gehandicapte meisje Maria Laseur; zij staat links van de linker kachelpijp. Zij was later initiatiefneemster bij het oprichten van de Fatimakapel in de St.-M.-Aalterstaat.

Verzameling Roger Defruyt

Roger DEFBUYT

VERDWENEN GASKETEL LANGS DE TIELTSESTEENWEG IN 1969.

Gezicht genomen van onder het viaduct, richting "*Rond Punt*" te Aalter.

Bij de verbreding van de Knokkeweg en de toegang tot de autoweg, oprit Gent, werden beide woningen en de achterstaande gasketel gesloopt. In de eerste woning woonde Albert Nuttynck en in de verste Aloïs Van Overbeke, bediende bij de gasdienst.

Vóór de elektriciteitsvoorziening (ca. 1923) was "*lichtgas*", ook "*stadsgas*" genoemd, de enige nutsvoorziening in het huishouden (verlichting en koken) en de straatverlichting in het centrum.

Dit gas werd o.m. te Zeebrugge uit een speciale steenkolensoort gewonnen waardoor o.m. cokes (voor de industrie) en lichtgas ontstonden. Dit gas werd via pijpleidingen naar gasketels gestuwd waar het onder druk van de koepel naar de woningen werd geleid. Met de opkomst van het aardgas (1969) en het feit dat de industrie een andere energie dan cokes begon te gebruiken, werd aardgas de plaatsvervanger van het stadsgas. Gasketels bleken dus overbodig. Toch bleven deze reservoirs nog verscheidene jaren leegstaan.

Verzameling Roger Defruyt

Roger DEFRUYT

DE STATIONSSTRAAT TE AALTER CA. 1930.

Inderdaad! Een verdwenen beeld na bijna 65 jaar. De foto werd genomen, in de richting van de kerk, vanuit de eerste verdieping van het herenhuis, waar nu het postkantoor is ondergebracht. Zoals we hier zien hadden de meeste woningen toen slechts een gelijkvloerse verdieping.

Links, het meest zuidelijke huisje van drie arbeiderswoningen dat begin van de jaren '30 gesloopt werd en waar de wed. Martha Brandt, in de nieuwe woning, ruim 40 jaar een schoenwinkel uitbaatte. De twee overige huisjes bestaan nog! Daarnaast de grote woning van de familie Vandersypt, boerderij en herberg. (nu appartement Stationsstraat) In de woning met verhoogde voorgevel slagerij Coddens, gevolgd door de woning van Michel Cooreman (nu apotheek). De enige woningen die praktisch onveranderd zijn gebleven, staan juist voor de bomen nl. Stationsstraat nr. 86 en de hoge woning, gebouwd rond 1870, nu Stationsstraat nr. 84.

Bemerk de elektriciteits- en telefoonpalen. Deze laatste droegen méér dan 50 telefoondraden. Vooraan een fraai gietijzeren gaslicht en de rails van de tramlijn Eeklo - Tielt.

Vermoedelijk een wielervedstrijd voor beginners die met veel aandacht gevolgd wordt door een massa sportliefhebbers die geen nadarhek nodig hebben! Ieder verhoog werd door sommige supporters gebruikt.

Verzameling Roger Defruyt

Roger DEFRUYT

DORSEN BIJ KAMIEL VAN DE REVIERE OP HET PATERSVELD IN 1927.

Slechts na de 2e Wereldoorlog werd het dorsen met de dorsvlegel heel langzaam door het machinale dorsen vervangen. Het met-de-hand-dorsen was grotendeels winterwerk, binnen in de schuur, waar een deel van de graanoogst op de "*tas*" of "*dilte*" was opgestapeld. De rest van de oogst was in het open veld in schelven opgetast, vooral rond de boerderij, fraai en kunstig afgedekt met dekstro tegen de neerslag.

Dorsen was een zwaar en uitgebreid werk dat heel wat nevenactiviteiten vroeg: de gedorste halmen moesten weer gebonden en opgestapeld worden; er moest gewand worden met de wanmolen (handwerk) om het kaf van het graan te scheiden; de zware zakken met kaf op de zolder naar de (wind)molen brengen,...

Bij het machinale dorsen, waarbij de dorsmachine aangedreven werd door een stoommachine of dieselmotor, deden aanvankelijk alleen grote bedrijven een beroep op loondorsers.

Hier een gezicht op het erf van Kamiel Van De Reviere 1927. Het valt op dat heel wat arbeiders nodig waren voor dit uitgebreide werk.

Het bedrijf moest een beroep doen op de hele buurt. Er was geen tekort aan helpers, vooral omdat wellicht volgende week de loondorser bij hen op bezoek kwam met zijn gevaarte dat door een koppel trekpaarden verplaatst werd.

Bij deze gelegenheid moest Kamiel met zijn ossen tussenkomen, daar de paarden vastzaten in het Rozestraatje.

Volgende medewerkers poseren, van links naar rechts:

Op de dorsmachine, afkomstig uit Mannheim: Alfons Bonami, Jules Van Damme, drie onbekenden en Baziel Van Damme.

Tussen de dorsmachine en de dieselmotor:

Cyriel Dierickx, een onbekende en Alfons Van Damme (met schoof op de vork).

Op de dieselmotor: Cyriel Verhoye en Emiel Van Loocke (Landegem).

Staande: René Hallaert (met strohoed), ... Cooreman (met zak),

Emiel Dierickx, Kamiel Van De Walle (met "klak"), Martha De Reviere met naast zich haar vader Kamiel De Reviere, de gebroeders De Baets (loondorsers, en eigenaars van de machine) met achter hen Henri Van Damme (in de volksmond "*Keukelaere*" genoemd).

Zittend vooraan, de kinderen:

René Dierickx, Omer Van Damme en zijn zus Adrienne Van Damme.

Gehurkt, achter de kinderen:

de ouders van de twee laatstgenoemde kinderen, Irma Van Hulle en Henri Van Damme (met witte pull en geen familie van voornoemde naamgenoot); hij was schelver van het gedorste stro.

Links de houten kuip met water voor de afkoeling van de motor.

Dank aan wijlen René Dierickx (+ 1993) en zijn broer Cyriel Dierickx (Stationsstraat) voor de identificatie en medewerkers op het gebeuren.

Verzameling Roger Defruyt

Roger DEFUYT

HUISHOUDSCHOOL - NAAIEN EN BREIEN GEMEENTESCHOOL AALTER-CENTRUM CA. 1918.

In tegenstelling met de gangbare mening is de z.g. "liberale" gemeenteschool, het eerst begonnen met het inrichten van een huishoudschool, waarbij de meisjes een voorbereiding kregen voor hun latere functie in het gezin.

Hier een groep meisjes "Naaien en Breien" met hun lerares, Pauline Brouns, zuster van Joseph Brouns, die hoofdonderwijzer was van de gemengde gemeenteschool van 1908 tot 1945. Zij staat uiterst links van de achterste rij, met naast haar jonge vrouwen die haar bijstonden, nl. Helena Rots (Kestelstraat; in de volksmond "Lena Laroy") en Eugenie Maenaut (zuster van Karel Maenaut). Het overige meisje, naast de mannequin, is onbekend. Van de leerlingen (die naaien en breien) kennen wij alleen Maria Van Damme, die een snoepwinkeltje had in de Lostraat (gehuwd met Camiel Tant); ze zit links van de naaimachine (met bleke "schort"). Achter de naaimachine Maria De Vreese, helpster van de lerares. Zij huwde met Modest Smessaert en ze baatten een slagerij en café "De

Beurs" genaamd uit, gelegen op de linkerhoek van de Markt en de Bellemstraat.

De foto werd buiten genomen, voor de achtergevel van de school (nu het oude gemeentehuis), waar vooral jongens en meisjes van oud-strijders van de 1e W.O. ter schole liepen.

Enkele borden sieren de achtergrond. Naast hun voorbereiding tot huisvrouw werd, aldus de tekst, aandacht besteed aan: "*Godsvrucht - Goedheid - Zedigheid.*"

Verder lezen wij: *"Ik leg in mijne lijnwaadkast
Het linnen glad en welgepast
Want elke vrouw die orde heeft
Ziet welk genoeg en haar dit geeft."*

*"Eene plaats voor elke zaak
En elke zaak op hare plaats."*

Verzameling Roger Defruyt

Roger DEFBUYT

LAND VAN DE WOESTIJNE

Tijdschrift van de Heemkundige Kring
"Arthur Verhoustraete", gesticht in 1977.

Uitgegeven met steun van: VTB-VAB-Aalter, het Gemeentebestuur
van Aalter en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
Dienst Wettelijk Depot nr. BD. 31.832.

Oplage: 410.

Sekretariaat, ruiladres en eindredactie:

Kestelstraat 65, 9880 Aalter - tel. 09 / 374 28 43

Bankrekening: nr. 442-6594361-40 — Heemkundige Kring Aalter.

Lidmaatschapsbijdrage: 400 fr. per jaar,
buitenland 500 fr.

Opzeg vóór 1 december.

Overname uit het tijdschrift is toegelaten mits schriftelijke toelating
van de redactie. Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud
van zijn tekst.

INHOUD

Omer VERGOTTE	De wijn van onderpastoor Leo De Jaeger	2
Roger DEFRUYT	E.H. Leo De Jaeger bij zijn aanstelling als pastoor van Poeke	7
Henri DE BAETS	Verplicht tewerkgestelden uit Maria-Aalter (2 ^e W.O.)	10
Paul VAN DAMME	Aalterse oud-strijders 1914-18 Achiël Baele	19
Roger DEFRUYT	Wie kent wie ?	27

Drukkerij typo/offset, Marc Latré - Aalter

Kaftontwerp: Roger Defruyt

Land van de Woestijne

Tijdschrift van de
Heemkundige kring „Arthur Verhoustraete”

17e jaargang - nrs. 3 en 4 - 1994

Geachte lezer,

Vooraf onze verontschuldiging voor het niet naleven van de belofte dit nummer over enkele weken te laten verschijnen als afsluiting van het werkjaar 1994. Beter laat dan nooit !

U vindt er een variatie van bijdragen, die u zeker zullen bevallen. Het huidige 18e werkjaar is echter ook reeds voor de helft voorbij ! Geen probleem, het eerste nummer is reeds bij de drukker en klaar om het af te werken. We wachten op de hernieuwing van het lidmaatschap voor dit jaar om de oplage te kunnen bepalen.

Hierbij het overschrijvingsformulier. Doe dit zo vlug mogelijk !

Vermoedelijk hebt u reeds vastgesteld dat de Lotenhullenaren zelden iets over hun gemeente konden vernemen. Het eerste nr. van 1995 biedt hen ook iets aan. In 1869 verscheen de "*Geschiedenis van Lotenhulle*", geschreven door De Potter en Broeckaert. De identieke tekst wordt weergegeven, doch aangevuld en **geïllustreerd met een 30-tal foto's** van Lotenhulle uit de periode 1900 - 1910. Onze leden van buiten Lotenhulle leren hierbij ook iets over deze deelgemeente.

Er wordt een overdruk voorzien voor niet-leden. Belangstellenden nemen hiervoor telefonisch contact op met het secretariaat : (09)374 28 43.

Het laatste nummer gaat vooral over tewerkgestelden in Duitsland tijdens WO II, waarvan de meesten, 50 jaar geleden, konden weerkeren naar hun geboortedorp.

Wij verwachten spoedig de hernieuwing van uw lidmaatschap voor 1995 en wensen u veel leesgenot.

De secretaris

BLADEREND IN MOEDERS KERKBOEK.

Bladerend in moeders van bidprentjes en andere gelegenheidssantjes uitpuilend kerkboek, trof ik enkele merkwaardige exemplaren aan die de belangstelling wekken.

† TER ZALIGER HERINNERING AAN
Sergeant MARCEL VAN DE WALLE
echtgenoot van
MARIE - JEANNE PLATIJN
geboren te AALTER den 20 Januari 1914 en bij de verdediging van Vaderland en medeburgers, door een kogel neergeveld te RONSELE (ZOMEREGEM), den 25 Mei 1940.
Zijn lijk werd, bij vergissing, als dat van den vermoorden er voorloopig aldus ter aarde besteld, vervolgens uitgezet in een familiekerk te Oostende en eindelijk, na de Dijnlijke ontdekking van den misslag, begraven op het kerkhof van zijn geboortedorp, den 29 Augustus 1940.

O schoone, blijde Meimaand, wat zult ge voortaan pijnlijk blijven, want midden uw groenende weiden en bloeiende weiden, lagen onze jongens eenzaam te sterven!... O God, Ge hebt ons het pijnlijkste offer gevraagd... met kristelijke onderwerping buigen wij weened het hoofd... wil toch onze bloeiende harten heelen.

Mijn jeugdige duurzame Echtgenoot... We hadden samen een schoone toekomst gedroomd voor onze kinderen... ik begrijp uw smart.. doch mijn liefde voor U blijft Van uit den hemel waak ik over U... Zorg voor onzen grootstenschat : onze kinderen. Breng ze op in eer en deugd... God zal met U zijn.

Mijn lief zoontje... God zegene U... Mijn dochterken, Vader heeft u geen enkele maal gezien... Naar u en moeder gingen gedurig mijn gedachten als ik stond in het gevaar... Mijn lieve Kinderen, al zult U uw vader niet kennen, wanneer ge grooter zult zijn, bidt dan veel voor hem. Blijft altijd braaf . weest moeders troost.

Mijn duurzame Ouders, met verlangend hart was ik in den loop van den strijd den gehoorteground reeds zó nabijgekomen... ik had gehoopt U nog eens te kunnen zien... helaas, die dood sloeg me een paar uur van het vaderlijk huis. Troost U, uw zoon deed zijn plicht... God is zijne Belooning.

Mijn goede Broeder en Zusters, ik begrijp den pijnlijken angst der onzekerheid die U beknelde tijdens de lange weken, toen ge mij opzocht... dank U om uw genegenheid en liefde... Troost Vader, Moeder en mijn weenende Echtgenoot.

Vaartwel, al mijn duurzamen... vaartwel mijn goede familie... Bidt voor mij... Tot 't blijde wederzien in 't Rijk van den eeuwigen vrede.

drukke:ij Piut Aalter

1. **Marcel Van de Walle** was één van de oorlogsslachtoffers die Aalter heeft gekend. Zijn hierbij afgedrukt bidprentje (met foto) toont aan hoe wreed het lot kan zijn : twee dagen vóór de capitulatie, op een tiental kilometer van zijn huis moeten sneuvelen, zijn bijzonder tragische omstandigheden. De spijtige lijkverwisseling en haar gevolgen, waarvan het bidprentje gewag maakt, hebben dit afsterven voor de naastbestaanden, zo het dan al kon, nog schrijnender gemaakt.

2. **Emilie Vergotte**, zuster van mijn grootvader, was een in Aalter praktisch niet gekende dorpsgenote. Zij was er nochtans geboren op 12 maart 1878.

+

BIDT GOD VOOR DE ZIELERUST

van

Zuster Imelda

(*Mejuffrouw Emilte Vergotte*)

Ze werd geboren te Aalter op 12 maart 1878 en in 1899 nam ze de Heer Jezus als haar bruidegom. Trouw aan de liefde tot haar Heer werd ze voor eeuwig met Hem verenigd op 7 augustus 1969.

Heer God, vol herinneringen van een schoon leven bieden wij U dit offer van Uw Zoon Jezus aan. Ons hart is hoordevol van dankbaarheid om Zijn liefde en Zijn offer en het leven van Zijn bruid, Zuster Imelda.

Ze was voor ons een stralend getuigenis van goedheid en liefde. Heel haar leven was één lange opgang naar U en onweerstaanbaar heeft ze zovelen naar U gebracht toen ze in de klas voor haar leerlingen stond, toen ze buiten de klasuren zich inzette voor de jeugd van ons dorp, toen ze in het klooster de stille verkondigster was van eenvoud, edelmoedigheid en zusterlijke genegenheid, toen ze vooral rusteloos slaafde in dienst van het altaar, waarop dagelijks Uw Zoon Jezus wordt geofferd.

Heer God, we vinden geen woorden schoon genoeg om U te bedanken voor zoveel weldaden ons door U in haar geschonken. Geef dat wij uit dit leven van nederigheid en sterkte, van innemende goedheid en vastberadenheid, van vreugde en trouw, leren in kinderlijke eenvoud ons te geven aan Uw Zoon Jezus, die ons allen uitnodigt elke dag ons leven in te zetten voor de anderen en samen met hen de weg te gaan van de offerende liefde.

En dankend vragen wij U Uw goddelijke belofte te vervullen. Laat haar binnentreden in Uw woning, voor altijd verenigd met haar bruidegom Jezus, die ze hier op de aarde heel haar leven heeft bemind.

Zij werd onderwijzeres, trad in 1899 in het klooster als zuster Imelda en is in Wingene goed gekend door hen die tot de oudere bevolkingsgroep behoren : praktisch gans haar leven heeft zij besteed aan de opvoeding van de Wingense jeugd die er de lagere school doorliep.

Zij overleed aldaar op 7 augustus 1969 in de gezegende ouderdom van 91 jaar.

Op hogere leeftijd, toen de nonnetjes begonnen met verlof te mogen gaan, bracht "tante Imelda" geregeld een bezoek aan haar in Aalter wonende familie alsook aan ons in Gent.

Op de ommezijde van de afgedrukte foto schreef zij zelf met vaste hand en in sierlijk onderwijzershandschrift dat zij toen "85 jaar en 6 maanden oud" was.

Omer VERGOTTE

AALTER HAD IN 1939 BIJNA EEN EEUWELINGE !

Geloofd zij Jezus-Christus. Amen.

†
GEDENK IN UW GEBEDEN DE ZIEL
van

Rosalie MEIRHAEGHE

weduwe van

PERDINAND VAN POELVOORDE

geboren te Ruiselede den 22 April 1840 en in den
Heer ontslapen te Aalter den 7 Maart 1939 in den
gezegenden ouderdom van 98 jaren.
Versterkt door de H. Sacramenten der stervenden.

De kroon der ouderlingen is een rijke ondervinding en 's Heeren vrees is hun roem. Eccl. 25-8.

De Heer heeft haar met een hoogen ouderdom gezegend. Steeds is zij geweest voor haar kinderen een voorbeeldige moeder die door haar deugdzaam levenswandel, haar geest van geloof, haar sterk karakter haar kinderen heeft opgeleid in eer en deugd. Lief en leed heeft ze steeds gedragen met onderwerping aan den Wil van God.

Haar dood was de weerklink van haar leven, omringd van haar kinderen die haar zoo zeer beminde en verzorgden gaf zij haar schoone ziel aan den Heer terug.

Mijn duurzame kinderen, ik dank u om al hetgeen gij voor mij hebt gedaan. Nu verlaat ik u, om van den Heer den loon te gaan ontvangen dien Hij beloofd heeft aan degenen die Hem beminnen. Troost u, onze scheiding zal niet voor eeuwig zijn, eens zien we elkander weer in den Hemel Bidt voor mij in uw dagelijksche gebeden. En gij, mijn beminde kleinzoon, Priester des Heeren, gedenk mij aan het altaar des Heeren.

drukkerij Paut, Aalter

Rosalie Meirhaeghe kwam op 22 april 1840 te Ruiselede ter wereld. Waarom ze haar "Méleke" noemden, weet ik niet maar in mijn jeugd heb ik haar nooit anders gekend dan als "Méleke van Poelvoordens". Zij was een stokoud vrouwtje dat in de Stationsstraat woonde.

Zij betrok daar, inwonend bij drie van haar ook reeds bejaarde kinderen, het huis dat nu het nummer 131 draagt en dat het eerste is, komende vanaf het dorp, van de nog bestaande vierwoning, toen "Herteleers huizen" genoemd (links voor de ingang van de tunnel).

Mijn vader baatte tot 1936 het palend huis nr.133 uit als beenhouwerij zodat "Méleke" in mijn kinderjaren mijn naaste buur was.

Zij was de weduwe van Ferdinand Van Poelvoorde. Van horen zeggen weet ik dat het echtpaar voorheen de herberg openhield die later door Jozef Dierickx werd gerund en verdween toen op die plaats de Unic (Stationsstraat 109) werd gebouwd.

Ferdinand en Rosalie hadden samen vijf kinderen : 4 dochters die respectievelijk Hortence, Emerence, Clemence en Prudence heetten, alsook 1 zoon, Karel (zij vonden blijkbaar geen jongensnaam die eindigde op "-ence").

Hortence trouwde met een neef van haar : Jules Poelvoorde (°Tielt, 5 augustus 1874, + Sint-Amandsberg, 31 mei 1948). Hij was zo'n statige, aristocratische figuur met enorme, gekrulde, grijze "moustache" en weelderig golvende, zilveren haardos, dat ik er een beetje bang voor was, hoe lief hij mij ook bejegende.

Het gezin was te Sint-Amandsberg gevestigd en telde twee zonen.

Antoon was de oudste. Over hem handelende documenten betitelen hem als "Doctor Leraar aan het Koninklijk Atheneum te Gent". De jongste heette Hilaire. Hij werd priester, was in de jaren veertig leraar aan het Klein-Seminarie te Sint-Niklaas en eindigde als Algemeen Directeur van het klooster te Sint-Kruis-Winkel.

Emerence - volgens het bij haar overlijden uitgereikt bidprentje heette zij eigenlijk Emerentia, Melanie Poelvoorde - werd geboren te Ruiselede op 12 maart 1879, huwde met Alfons Thys, bleef kinderloos en woonde tot haar overlijden, op 17 maart 1954, rechts bij het begin van de Brugstraat.

Clemence, Prudence en Karel huwden niet en woonden samen met hun oude moeder. Clemence verdiende als klermaakster-naaister de kost voor hen allen, terwijl Prudence, toppunt van zindelijkheid en spaarzaamheid, het huishouden beredderde.

Karel was uitermate kreupel, ging doormidden gebogen met een stok, kon lezen noch schrijven doch, hoewel hij bovendien wat simpel van geest was, zou hij zijn leven gegeven hebben voor een partijtje "whist". Hij verkreukelde, tot grote ergernis van zijn beide zusters, voortdurend de kaarten, die hij nauwelijks behoorlijk geschikt kon vasthouden met zijn knobelige, door reumatiek misvormde handen. Zolang het ging en strompelend op zijn stok prutste hij bij mooi weder wat in de door Prudence verzorgde groententuin of zat hij op een bank in de zon zijn rozenkrans te bidden.

Graag hielp hij in de beenhouwerij maar tot veel was hij niet in staat : zittend bediende hij met volle overgave de vleesmolen wanneer de worsten werden gemaakt. En als ze aan de "hoofdvlakke" toe waren, mompelde hij steeds op zijn Ruiseleeds "nog een oire" (nog een oor), telkens wanneer vader een gekookte varkensmaag in de molen stopte. Wij lachten daarom, want wij hadden liever dat het niet geweten was dat de varkensmagen - toen als minderwaardig vlees beschouwd - in de preskop werden verwerkt.

Ik heb Karelke nog een paar keer bezocht toen hij in een zaal van het oudemannenhuis, voorloper van "Veilige Have", zielig lag te sterven. Zijn zusters konden op het laatst zijn verzorging niet meer aan.

Had het mogen zijn, dan zou "Méleke" op 22 april 1940 honderd jaar geworden zijn. Aalter was verkikkerd op die viering, waarvan met de voorbereiding reeds een aanvang was gemaakt.

De Heer heeft er echter anders over beslist. Op 7 maart 1939 - toevallig mijn elfde verjaardag- riep Hij Rosalie Meirhaeghe tot Zich terug. Zij was toen 46 dagen van haar 99ste verjaardag af en, naar het schijnt, het oudste mensje dat Aalter tot dan toe ooit had gekend.

Zijn er oudere geweest? Ik heb er geen weet van. Zo ja, laat het dan maar eens weten.

Omer VERGOTTE

"Meester" Prosper Debussche poseert met de bijna 100-jarige Rosalia Meirhaeghe voor het Heilig-Hartbeeld, dat in de kunstbloemen staat ter gelegenheid van de inhuldiging in 1936.

Karel Poelvoorde omringd door, van links naar rechts, zijn zuster Prudence, Marie-Elodie De Meyer (echtgenote van beenhouwer Maurice Vergotte) en Odette Vergotte.

HONDERD JAAR CINEMA ! VIJFTIG JAAR CINEMA TE AALTER !

In 1895 namen de gebroeders August en Louis Lumière een patent op hun uitvinding, de "cinematograaf".

Reeds vóór de tweede wereldoorlog stond af en toe een kleine rondtrekkende cinematent te Aalter.

Mijn eerste kennismaking met de film was in zo'n tent. Heel de jongensschool mocht naar de film. Of de meisjesschool dat ook mocht, weet ik niet. De tent stond opgesteld op de "Boomgaard", het huidige Gemeenteplein, vlak naast de Generale bank. Ik meen dat we toen een cowboyfilm te zien kregen ; een stomme film natuurlijk.

De echte cinema kwam pas na de bevrijding in 1944. De eerste filmvertoningen in de patronaatszaal waren vooral bestemd voor de geallieerde soldaten die te Aalter verbleven. In de mate dat er plaatsen vrij waren, mochten ook burgers de zaal in. Aalter had de smaak van de film te pakken want ook als de soldaten vertrokken waren, werden geregeld films gedraaid, nu eens in de patronaatszaal, dan weer in de zaal van het Kristen Volkshuis op de Markt. Die voorstellingen hadden zo'n succes dat, wie niet tijdig aanwezig was, geen zitje meer vond.

Natuurlijk liep er af en toe iets mis; de filmrol stak omgekeerd op het toestel, de klank viel uit,...

Elke voorstelling begon met de actualiteit. Zo werden de eerste beelden vertoond van de bevrijding van de concentratiekampen : uitgemergelde lichamen, stapels lijken. De rauwe realiteit van het nazirijk werd visueel getoond. Ik ben ervan overtuigd dat die beelden grote volkswoede opwekten en een grote rol hebben gespeeld in de straatrepressie rond 8 mei 1945. De volkswoede keerde zich hard tegen diegenen die met zo'n regime gesympathiseerd hadden.

Dan kwam de "Pax". Helaas beschik ik niet over geschreven documenten omtrent dit onderwerp. De gegevens komen van mondelinge getuigenissen, aangevuld met mijn herinnering.

Op zeker ogenblik was er sprake van de bouw van een cinemazaal op de Markt. Café "Casino" zou verbouwd worden. Of er echt concrete plannen zijn geweest, kon ik niet achterhalen.

Hoe dan ook, de parochiale geestelijkheid was in paniek. Een cinemazaal buiten hun controle kon niet. Meteen ging E.H. Van Impe, een jong en zeer dynamische onderpastoor, op ronde. Al wie begaan was met de "godsvrucht" en "zedelijke gaafheid" van Aalter werd aangesproken en deed zijn of haar duit in het zakje.

Ik heb met iemand gesproken wiens vader toen (1946) 50 000 fr. geleend had en die later de som met intrest correct terugbetaalde.

De oudste patronaatszaal werd vlug omgebouwd tot cinemazaal. De allereerste film werd gedraaid. Helaas, de juiste datum ken ik niet. Die eerste film, getiteld "*Ik had vijf zonen.*", was een oorlogsfilm, een loflied aan de vijf zonen die in het Amerikaans leger vochten en ... alle vijf sneuvelden.

De eerste maanden zat de zaal telkens afgeladen vol. De prijzen schommelden van 11 fr. eerste rang, 10 fr. tweede rang en 7 fr. vooraan in de zaal. De kinderen betaalden 5 fr.

Elke week hing voor het raam van het Kristen Volkshuis een bord met een affiche en enkele beelden uit de film. Succesfilms uit die tijd waren: Jongensstad, meisjesstad, Tarzanfilms, Pater Damiaan, Bernadette Soubirous. De film die mij het best bijgebleven is, was : De gieren van het oerwoud ! Dat was een avonturenfilm die over twee weken liep.

Elke voorstelling volgde hetzelfde stramien : actualiteiten, een bijfilm, pauze en als laatste de hoofdfilm. Telkens opnieuw was de laatste plaat die gedraaid werd vooraleer de vertoning begon : La Paloma.

Typisch voor die tijd waren de censoren. De katholieke filmliga keurde elke film en die quoterings stond in de katholieke krant te lezen. Zo waren er films "voor allen", "kinderen niet toegelaten", "streng voorbehoud", "te mijden" en "af te raden".

In de Pax waren de kinderen altijd toegelaten en daar zorgden de plaatselijke censoren voor. Op zaterdagmiddag werd de film bekeken door een paar mensen. Op advies van die censoren werd in de film geknipt en gekleefd tot elke film voor kinderen geschikt was.

Alles evolueerde snel, heel snel. Het aantal toeschouwers in de Pax daalde van maand tot maand. Spoedig leek ook de zaal wat verouderd. En ... er was sprake van een nieuwe bioscoop in de Stationsstraat. En die kwam er ! Twee bioscopen te Aalter, dat was niet leefbaar. Soms waren er in de Pax niet meer dan een tiental mensen.

Een anekdote : Op een zondagavond, vertelt René Van de Velde, was ik de enige toeschouwer. Had de operator zich vergist of wou hij zelf graag de film zien? De vertoning ging door en ... tijdens de pauze kwam een brave man zelfs in de zaal rond met frisco's !

De nieuwe cinemazaal haalde het van de Pax die spoedig de voorstellingen stopzette.

Zijn er lezers die meer gegevens hebben over de Pax ? Ze kunnen die steeds overmaken op volgend adres : André De Ké, Kerkem 10 te 9880 Aalter.

André DE KÉ

OOK LEO DE JAEGER WERD DOOR DE DUITSERS GEDAGVAARD.

Mijn tienerjaren werden door twee factoren beheerst. De ene was de oorlog, waarin wij in 1940 werden meegesleurd toen ik amper 12 jaar was. De andere was onderpastoor Leo De Jaeger, proost van de K.S.A. waarvan ik lid en later leider was. Hierdoor waren wij bijna onafscheidelijk.

Herinneringen opdiepen is telkens naar die twee teruggaan. Het hoeft dan ook geen verwondering te wekken dat mijn geschriften steeds over één of over beide handelen. Wat de onderpastoor met de Duitse "*Sicherheitsdienst*" heeft voorgedraaid, heb ik van zeer nabij meegeleefd.

Het was in de lente van 1943.

Zoals Luc Stockman op blz. 316 van de "Geschiedenis van Aalter" relateert, hadden de Duitsers verscheidene dorpsgenoten aangehouden. Cyriel Tanghe (1), Marcel Van Nieuwenburg (2), Alois De Sutter (3), Emiel De Waepenaere (4) en Cesar Lambert (5) zaten te Gent gevangen in "de nieuwe wandeling". Zij hadden zich ingelaten met de uitgave van het sluikblad "*Klaroen*" (6).

Streng historisch, zoals het in zijn geschiedkundig werk past, en zonder omstandigheden of bijzonderheden te vermelden, stipt hij laconiek aan dat het genoemde klandestiene blad op de duplicator (stencileermachine) van onderpastoor De Jaeger werd gedrukt.

Op 10 april 1943 - het was zaterdag - vertoefde ik eens te meer bij de onderpastoor. 's Namiddags rinkelde de huisbel.

"Doe gij eens open," zegde hij.

Voor mij stonden twee Duitsers, gelaarsd, gehelmd en met de zware metalen plaat van de Sicherheitsdienst op hun borst. Vluchtig zag ik hun motorrijwiel met zijspan, achteloos achtergelaten aan de gevel van juwelier Emiel De Muynck. Zij klakten kort met de hiel van hun "Stiefels", groetten militair en vroegen naar "*Herr Unterpfarer*". Ik liet hen in de wachtkamer.

De onderpastoor werd lijkbleek toen ik zegde wie hem wou spreken. Hij begon hevig te beven, aarzelde even, herpakte zich en stamelde : "Meegaan, ... bij mij blijven!"

Zij waren zakelijk correct, klakten terug met de hielen, groetten opnieuw en overhandigden formalistisch onverschillig een papier. Uit het kort gesprek begreep ik dat "Herr Unterpharrer" zich de volgende dag om 8u op de Kouter te Gent bij de "*Sicherheitsdienst*" behoorde aan te melden en zijn schrijfmachine diende mede te brengen. Dit laatste benadrukten zij nogmaals, en omdat zij zonder verdere plichtplegingen aanstalten maakten om te vertrekken, liet ik hen uit.

De onderpastoor zat verslagen op een stoel. Heel zijn lichaam schudde en het angstzweet brak hem uit. Hij ontdeed zich bibberend van zijn romeinse col, veegde zweet van gezicht en hals en stamelde aldoor "*dat het met hem gedaan was*". Ik stond er betuurd en niet begrijpend bij. Wat was er gaande ?

De volgende dag was het zondag. Hij zou met de trein van iets voor 7 uur naar Gent gaan. Maar eerst zou hij om 5u30 een mis lezen. Ik zou ze dienen. Zo was nog afgesproken de avond voorheen, vooraleer ik naar huis ging.

Ik diende zijn mis. Het was ijzig kil en pikdonker in de kerk. Twee kaarsen en een schamel, afgeschermd licht boven het altaar waren aangestoken. Hij had geen kazuifel aangetrokken. Zijn lange, sneeuw witte albe stak schril af tegen de duisternis.

Wie het niet heeft meegemaakt kan zich wellicht moeilijk de aanblik inbeelden van een veroordeelde, die juist voor zijn executie zijn laatste gebeden bidt.

Ik wel, ik heb het met eigen ogen gezien : hij die tijdens het "*Confiteor*" naast mij stond, was een de dood voor ogen ziende priester, die zich vertwijfeld vastklampte aan wat hij zijn laatste heilige mis meende te zijn. Hij ging het altaar niet op, hij strompelde naar boven. Hij stond niet aan het altaar, hij hing er tegenaan, gebogen, steunend op de offertafel ... gebroken en kapot. Hij bad. Soms was dat geluidloos, dan weer mompelend, een zeldzame keer zelfs luid smekend en hulpkreten slakend. Toen hij mij de communie gaf keek hij mij aan, lang, strak en als in een droom verstard. Tranen

gleden over zijn wangen. Daarna bad hij opnieuw, woordenloos, vele, lange, eeuwen lijkende minuten aan één stuk. In die akelige, die dreigende, die lege kerk vol duisternis en stilte.

Uiteindelijk gingen we maar. Zonder eten. Hij strompelde de Stationsstraat af. Ik droeg de schrijfmachine. Geregeld bleef hij staan, naar adem snakkend. Dan strompelde hij verder. Vooraleer hij de sporen overstak smeekte hij nog "Bid, bid veel voor mij". De trein kwam eraan. Die vertrok meteen.

Na de middag klonk thuis de winkelbel. In de beenhouwerij stond Leo De Jaeger : aangeslagen, totaal versuft, schrijfmachine in de hand. Hij deed een poging naar een glimlach maar die was zo droef, zo oneindig droef. Dan verstarde zijn aangezicht en mompelde hij gruwend : "Die sukkelaars, die arme sukkelaars!"

Moeder en vader loodsten hem in de woonkamer. Hij keek voortdurend om zich heen. Als een dier dat wordt opgejaagd. Na veel pramen at hij eindelijk, haastig en hongerig, een boterham met een lapje vlees dat inderhaast was gebraden.

Bij valavond liepen wij samen langs de kouter naar zijn huis terug. Hij wilde liever niet gezien worden. Niets, maar helemaal niets zegde hij over wat hij had meegemaakt. Hij keek af en toe eens schichtig om alsof hij ervoor beducht was te worden gevolgd. Maar de door gouden wolken met oranje franjes omkringde, bloedrode zon was bezig met ondergaan. Zij legde een verguld tapijt over de wijdse, blakke velden. Ik snoof de frisse avondwind op en zag dat wij niet gevolgd werden.

Hij ging onmiddellijk naar de kerk. Daar bad hij lang, héél lang. Denkelijk dankte hij de hemel voor zijn behoud. Maar zeker bad hij nog meer voor hen die te Gent waren achtergebleven.

Het heeft maanden geduurd vooraleer hij erover wilde spreken. Toch kwam hij los. Later, véél later deed hij mij zijn verhaal. Ik heb het bijna woord voor woord onthouden en doe hierna alsof hij het zelf vertelt.

Ik werd na enig wachten voorgeleid en was eensklaps omringd door Duitse officieren en soldaten. De Aalterse gevangenen werden één

voor één binnengebracht en dienden te zeggen of zij mij kenden. Wanneer niet onmiddellijk of te weinig duidelijk werd gereageerd vielen meteen zeer harde klappen. Ook mij werd gevraagd of ik die mannen kende. Het antwoord dat het inderdaad "*mijn parochianen*" waren bleek te volstaan.

Daarna werd het lettertype van mijn schrijfmachine onderzocht. Dat scheen niets op te leveren. Ik kreeg haar meteen terug. De kamer werd ontruimd en ik stond alleen tegenover een imposante Duitse officier.

"*Sind sie deutschfeindlich?*" (7) vroeg hij plots.

Ik antwoordde : "*Nein !*" (8) Hij leek een glimlach te bedwingen en vervolgde :

"*Sind sie deutschfreundlich?*" (9)

"*Nein,*" zegde ik weer.

"*So, so, und was sind sie denn?*" (10)

"*Ich bin ein flämischer Belgier!*" (11) antwoordde ik vertwijfeld.

"*Ach so, das ist denn richtig!*" (12)

Dit besluit leerde mij dat hij daar waardering voor had.

Zonder enig respijt liet hij dan de naam van kanunnik Van De Wattyne vallen. Hij vroeg of ik hem kende. Mijn antwoord dat die oude, op rust zijnde priester op mijn parochie woonde en op feestdagen vaak assisteerde in de kerk, leek hem maar matig te bevallen. Blijkbaar wist hij meer want hij wou dadelijk uitleg over die ruzie tussen ons. Ik heb hem dan wel moeten bekennen dat de kanunnik mij nooit de poets (13) vergaf die ik hem als student bakte toen hij op het St.-Lievenscollege te Gent leraar was.

"*So, So,*" smaalde de Duitser "*und sie sind Priester!*" (14)

De man verzonk dan in een diep gepeins. Hij bladerde wat in zijn papieren, bekeek nog eens goed mijn identiteitskaart en reikte mij die met een glimlach aan. Hij bekeek mij lang en doordringend met een blik die ik niet beschrijven kan, maar die mij bang, nog banger maakte dan ik reeds was.

"*Sie können gehen,*" (15) zegde hij plots.

"*Woher bitte?*" (16) vroeg ik bijna huilend omdat ik mij zonder meer de gevangenis in zag gaan.

"*Wohlan! Nach Hause! Ich bin auch katholisch!*" (17) ontviel het hem en hij stond meteen op. Ik heb "*Danke schön,*" (18) gezegd. Klaar en duidelijk. En het was nog gemeend ook. Dan ben ik weggegaan, neen, weggerend zo vlug als mijn benen mij dragen konden.

Uit het relaas van de onderpastoor blijkt niet of de duplicator tijdens het verhoor ter sprake is gekomen. Hij heeft het mij ook nooit gezegd.

Wel vertelde hij, zonder namen te noemen, dat hem gevraagd was zijn duplicator te mogen lenen. Of hij wist waarvoor is nooit formeel gezegd doch zijn manier van spreken heeft mij er steeds van overtuigd dat hij het wel wist.

Hij beweerde te hebben gearzeld. Het was gevaarlijk. Aan politiek doen mochten priesters niet. In beide kampen zaten katholieken. De vrijheid en het vaderland hadden echter ook hun rechten.

Hij stopte de duplicator in een kist en plaatste deze in zijn tuinserre. Als die daar werd weggenomen ... Zijn tuin was van de patronagekoer gescheiden door een niet al te hoge, blinde muur. Aloïs De Sutter betrok de woning die als conciiergehuis van de patronage dienst deed.

De rest is vlug geraden.

Omer VERGOTTE

(1) Cyriel Tanghe werd aangehouden op 28 maart 1943. Hij werd samen met zijn lotgenoten op 9 juni 1943 gevonnist, werd tot 28 maand tuchthuisstraf veroordeeld en overleed op 27 of 28 april 1945 in een Duits concentratiekamp te Rottenberg.

Een zekere Gaston De Beer van Herzele, die "Klaroen" verdeelde in de streek van Aalst, was op 28 maart ook reeds aangehouden. Hij werd veroordeeld tot 18 maand gevang, werd van Merksplas naar Saint-Omer (Frankrijk) overgebracht doch kon er na iets meer dan 5 maand ontsnappen en behouden thuiskomen.

(2) Marcel Van Nieuwenburg werd op 1 april 1943 aangehouden na reeds van 11 tot 17 januari gevangen te zijn geweest. Hij werd tijdens het verhoor op de Sicherheitsdienst dermate mishandeld dat hij er een afgeslagen voetpees aan overhield. Veroordeeld tot 2 jaar tuchthuis, overleed hij in de gevangenis te Siegburg (Duitsland) op 5 maart 1945. Als doodsoorzaak wordt, naast marteling en ontbering, gewag gemaakt van koudvuur in de verlamde voet.

(3) Aloïs De Sutter, aangehouden op 8 april 1943, kreeg 1 jaar tuchthuisstraf toebedeeld. Op 8 maart 1944 kwam hij terug van de gevangenis van Siegburg. Terug aangehouden op 6 juli 1944 kwam hij pas op 5 mei 1945 definitief vrij.

(4) Emiel De Waepenaere werd voorgeleid op 11 april 1943, de dag waarop de onderpastoor werd verhoord. Zij werden niet met mekaar geconfronteerd. Hem werd 1 jaar gevangenisstraf opgelegd. Via Merksplas belandde hij in Wolfenbuttel (Duitsland). Hij kwam vrij in maart 1944 en dook onder. Het is Emiel die mij de in voetnota's (1) tot (6) vermelde gegevens heeft verschaft.

(5) Cesar Lambert van Maria-Aalter werd eveneens op 11 april 1943 opgepakt doch kwam er beter vanaf. Twee maanden later werd hij vrijgelaten. Uit in mijn bezit zijnde documenten blijkt dat nog andere personen bij de zaak "Klaroen" betrokken waren. Op 17 april 1943 werden Renaat Keppens van de Rijkswacht Lotenhulle en Albert Carlier van de Rijkswacht Aalter eveneens door de Duitsers ingerekend. Zij werden samen met de anderen op 9 juni 1943 veroordeeld. De eerstgenoemde liep 27 maand tuchthuisstraf op en kwam vrij in mei 1945. De tweede kreeg 1 jaar aangesmeerd en zat deze straf uit te Gent. Nog anderen, zoals de 83-jarige kanunnik Van De Wattyne, werden niet verontrust.

Hij werd geboren te Biervliet (Zeeland) op 17 februari 1859 en is te Gent overleden op 8 februari 1953. Hij was kanunnik titularis-emeritus van de St.-Baafskathedraal te Gent (red. R. Df.)

(6) Het sluikblad verscheen onder de titel "Klaroen" en niet, zoals sommige bronnen vermelden, "De Klaroen".

(7) "Zijt gij tegen de Duitsers?"

(8) "Neen."

(9) "Zijt gij Duitsgezind?"

(10) "Zo,zo, en wat zijt gij dan?"

(11) "Ik ben een Vlaamse Belg!" Leo De Jaeger heeft de Duitsers in hun eigen taal te woord gestaan. Blijkbaar had hij een talenknobbel. Hij sprak die taal vrij behoorlijk net als ook de Franse taal.

(12) "Ach zo, dat is dan in orde."

(13) Welke poets heeft de onderpastoor nooit verteld. De kanunnik, die toen in de Bellemstraat woonde (nu nr. 62), was wel degelijk zeer verbolgen op hem. Toen zij zich voor de diensten aan het aankleden waren, ben ik er in de sacristie meermaals getuige van geweest hoe de kanunnik zijn vijandschap liet blijken. Eénmaal sloeg hij zelfs naar hem met zijn wandelstok. Telkens ik aan die vete terugdenk kan ik mij minder en minder ontdoen van het vermoeden dat de oorzaak wel eens elders dan bij een kwajongensstreek zou kunnen te vinden zijn. Leo De Jaeger was reeds in zijn studententijd gewonnen voor de Vlaamse ontvoogding. Hij is dit heel zijn leven gebleven, al was hij zeker niet anti-Belgisch. Hij was een echte Vlaamse Belg. Heeft hij bij de Sicherheitsdienst uit schrik voor erger geantwoord dat hij niet tegen de Duitsers was, toch had hij het wel heel wat moeilijker gehad zo men hem had gevraagd hoe hij tegenover het Nazisme stond. Daar walgde hij gewoon van. De kanunnik was van een oudere generatie, nog van deze waarvan velen de franstalige dominantie over Vlaanderen als normaal beschouwden. Behoorde de kanunnik ook tot deze laatste ? Is niet veeleer daar de tweedracht tussen hen te zoeken ? Wie zal dit na al die jaren nu nog met zekerheid bepalen ?

(14) "Zo, zo, en jullie zijn priesters !"

(15) "U kunt gaan !"

(16) "Waarheen a.u.b. ?"

(17) "Welaan ! Naar huis ! Ik ben ook katholiek."

(18) "Dank u wel".

Omer VERGOTTE

19e-EEUWSE PRIESTERS VAN AALTER DE EERW. HEREN BILLIAERT EN SERGEANT

Voor zover bekend, kwamen de Aalterse priesters uit de welgestelde families, waaruit eveneens de notabelen en de griffiers gekozen werden. Er zijn heel wat priesters, afkomstig van Aalter, van de 18e en 19e eeuw bekend.

In mijn bijdrage over de smedenfamilie Maenaut van Aalter (Land van de Woestijne, 1993, nr. 3/4, p. 35-61), lezen wij dat de jongste zoon van Augustijn Maenaut en Isabella-Thérésia De Smet, priester werd. Dit was Carolus-Petrus Maenaut (° 1759), die in 1789 tot priester werd gewijd. In 1811 was hij priester te Lokeren en bezat alhier, volgens het kadaster, toen verscheidene eigendommen.

Sedert vele jaren bezit ik twee bidprentjes met foto van twee priesters die alhier, rond 1835, werden geboren. Het onderzoek naar hun identiteit, leidde mij tot de familie Maenaut, langs vrouwelijke lijn.

Petrus-Livinus Maenaut (° 1743), gehuwd met Isabella-Thérésia Blomme, had drie kinderen waaronder "Thérésia Maenaut", geboren in 1781.

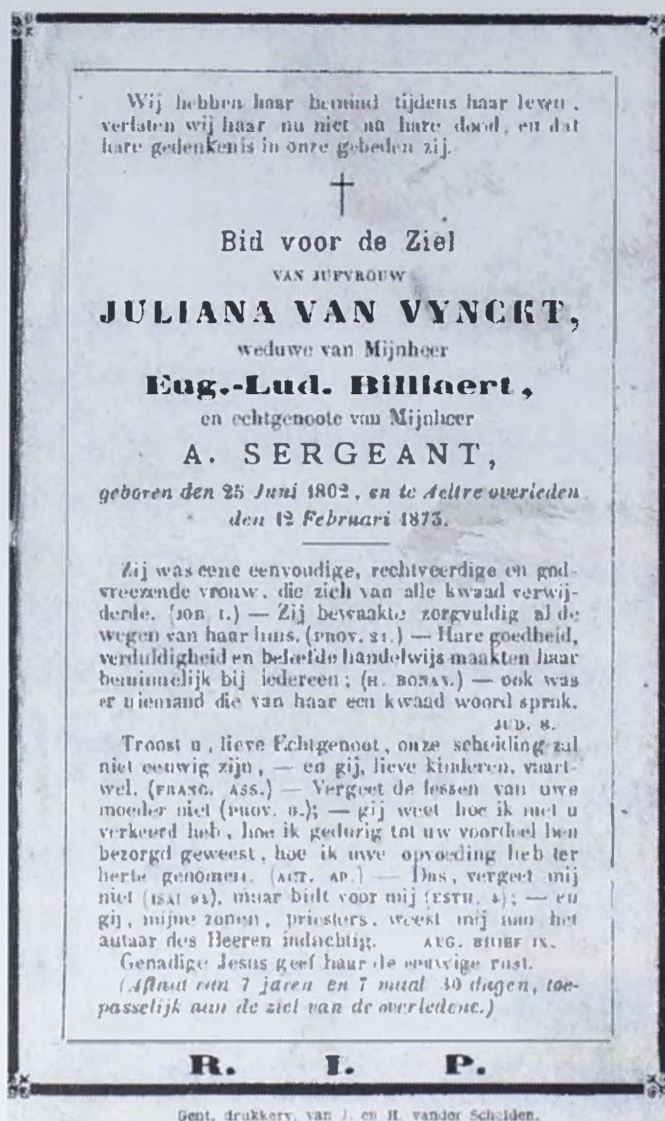
Op 6 april 1802 (16 germinal X) huwde ze met "Carolus Van Vynckt" uit Ursel, er geboren op 2 maart 1777. Hij was bakker en overleed alhier reeds op 7 december 1806. Hij liet zijn weduwe achter met een dochttertje nl. "Juliana Van Vynckt" (° Aalter, 25 juni 1802).

De weduwe hertrouwt, op 45-jarige leeftijd, op 21 september 1826 met "Jozef-Frans Billiaert" (° Beveren, 14 mei 1763) uit Oostende. Billiaerts echtgenote, Catharina-Genoveva Loosen, was in 1824 te Oostende overleden. Jozef-Frans had toen, uit dit huwelijk, een zoon nl. Eugenius-Ludovicus Billiaert (° Oostende, 18 september 1806). Jozef-Frans overlijdt te Aalter op 10 maart 1836.

Juliana Van Vynckt, dochter van Carolus en Thérésia Maenaut, huwt met "Eugenius-Ludovicus Billiaert", de zoon van haar tweede vader. Ze kregen vier kinderen, nl. :

- Augusta-Catharina :

° Aalter, 1829, + Aalter, 1835

- Mathilde :

° Aalter, 1831, + Aalter, 1833

- **Ludovicus-Eugenius :**

° Aalter, 9 juli 1833

- Amaat-Aloys :

° Aalter, 1835. Als notaris vestigt hij zich in 1870 te Lovendegem.

Vader Eugenius is ook bakker en overlijdt reeds op 4 maart 1836, amper 30 jaar oud. Zijn eerste twee kinderen waren toen ook reeds overleden.

De weduwe Billiaert-Van Vynckt Juliana hertrouwt, een paar jaar later, op 2 juli 1838 met haar bakkersgast, August Sergeant, afkomstig van St.-Martens-Leerne,

geboren op 19 april 1814. Hij was hier van 1855 tot 1859 lid van het weldadigheidsbureau.

Tijdens haar tweede huwelijk met A. Sergeant krijgt ze nog vier kinderen, nl. :

- Carolus, Ludovicus : ° Aalter, 1841.

- Petrus : ° Aalter, 1843. Hij wijkt ook, zoals zijn halfbroer Amaat, in 1871, naar Lovendegem uit.

- Melanie : ° Aalter, 1845.

- **Theophilus** : ° Aalter, 17 april 1839.

Carolus Van Vynckt en zijn schoonzonen, Eugenius-Ludovicus Billiaert en August Sergeant, waren allen bakkers. Hun zaak bevond zich bij het begin van de huidige Stationsstraat (nu nr. 3), waar momenteel de bakkerij van G. Claeys-Depoortere gevestigd is. Volgens de ouderen alhier, was daar steeds een bakkerij, zodat we mogen aannemen dat er daar bijna 200 jaar een bakkerij is.

Julia Van Vynckt had vier zonen, waarvan er een notaris werd te Lovendegem en twee werden priester. Zij overleed alhier op 12 februari 1873, 71 jaar oud.

"Ludovicus-Eugenius Billiaert", uit haar eerste huwelijk met Eugenius-Ludovicus, geboren te Aalter, op 9 juli 1833, werd op 29 mei 1858 tot priester gewijd. Hij werd achtereenvolgens onderpastoor te St.-Martens-Latem (26 dec. 1858) en te Etikhove (21 februari 1871). Nog hetzelfde jaar verliet hij het parochiale leven en werd op 1 september 1871 Bestuurder der Visitatie te Rupelmonde, waar hij op 29 juni 1874 "godvruchtig in den Heer" is ontslapen. Hij was slechts 38 jaar oud. Vermoedelijk had hij geen sterke gezondheid; zijn moeder was jong overleden alsook zijn twee zusjes.

"Theophilus Sergeant", uit haar tweede huwelijk met August Sergeant, geboren te Aalter op 17 april 1839, werd in september 1864 coadjutor te Watervliet en in maart 1866 onderpastoor te Bassevelde. In november 1884 keerde hij als 15e pastoor naar Watervliet terug, alwaar hij op 10 juni 1905 "in den Heer is ontslapen", 66 jaar oud.

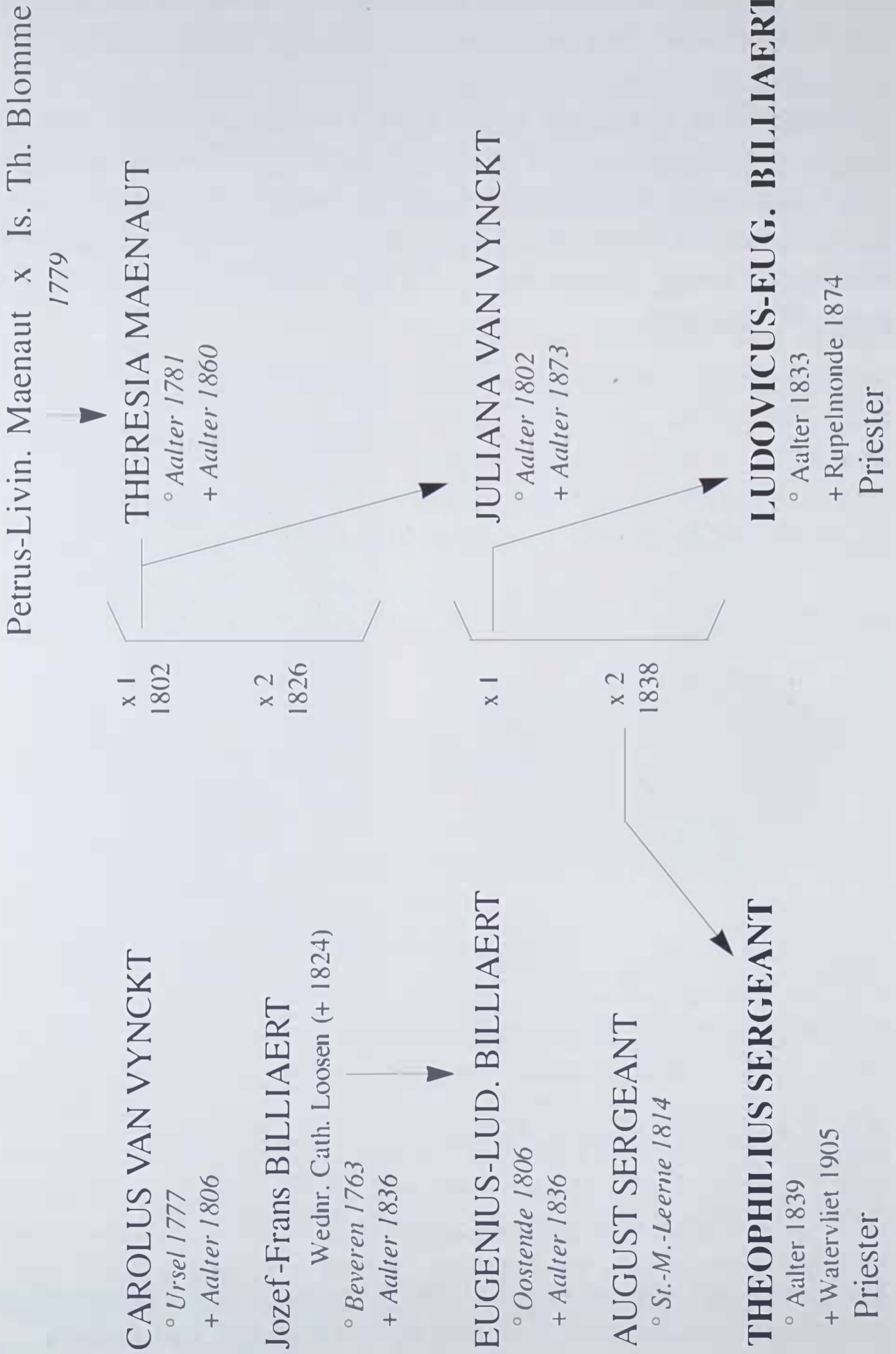

E.H. Ludovicus-Eugenius Billiaert
 ° Aalter 1833,
 + Rupelmonde, 1874

E.H. Th. Sergeant
 ° Aalter, 1839
 + Watervliet, 1905

De grafkelder van de familie Van Vynckt-Billiaert-Sergeant en hun zonen-priester, bevindt zich nog op het kerkhof van Aalter.

FAMILIEVERBAND DER PRIESTERS

Roger DEFRUYT

Door deze bijdrage hopen wij twee Aalterse priesters van de vorige eeuw uit de vergeethoek te hebben gehaald.

DE HOFSTEDE VAN JORIS DAU TE AALTER ANNO 1635

Volgens het "Landboek van 1635" was het Land van de Woestijne in 59 "*kadastrale wijken*" verdeeld. In nr. 1-2 van de 12e jaargang werd een toelichting gegeven over een deel van de toenmalige wijk nr. 39. Het betrof perceelnr. 1694, "*Vrijhof*" genaamd, eigendom van de kerk en toen gebruikt door de weduwe Guillaume Temmerman. In 1616 staat haar man bekend als "*smet*" en is tot op heden de oudst bekende smid.

Betekenis van "Vrijhof"?

De oudste vermelding alhier (1513) is "*Vrijthof*". In het Limburgse komt nog steeds deze naam voor. De stoffelijke resten van de H.-Landrada werden in de 13e eeuw vanuit Limburg naar hier overgebracht. Haar rustplaats kreeg de naam "*Vrijthof*". Later werd dit "Vrijhof".

"Vrijthof" is een vervorming van het Duitse "*Friedhof*", wat "*kerkhof*" betekent. In het Limburgse dialect spreekt met de "ij" als "ie" uit. "Vrijthof" of "Vrijhof" betekent dus kerkhof.

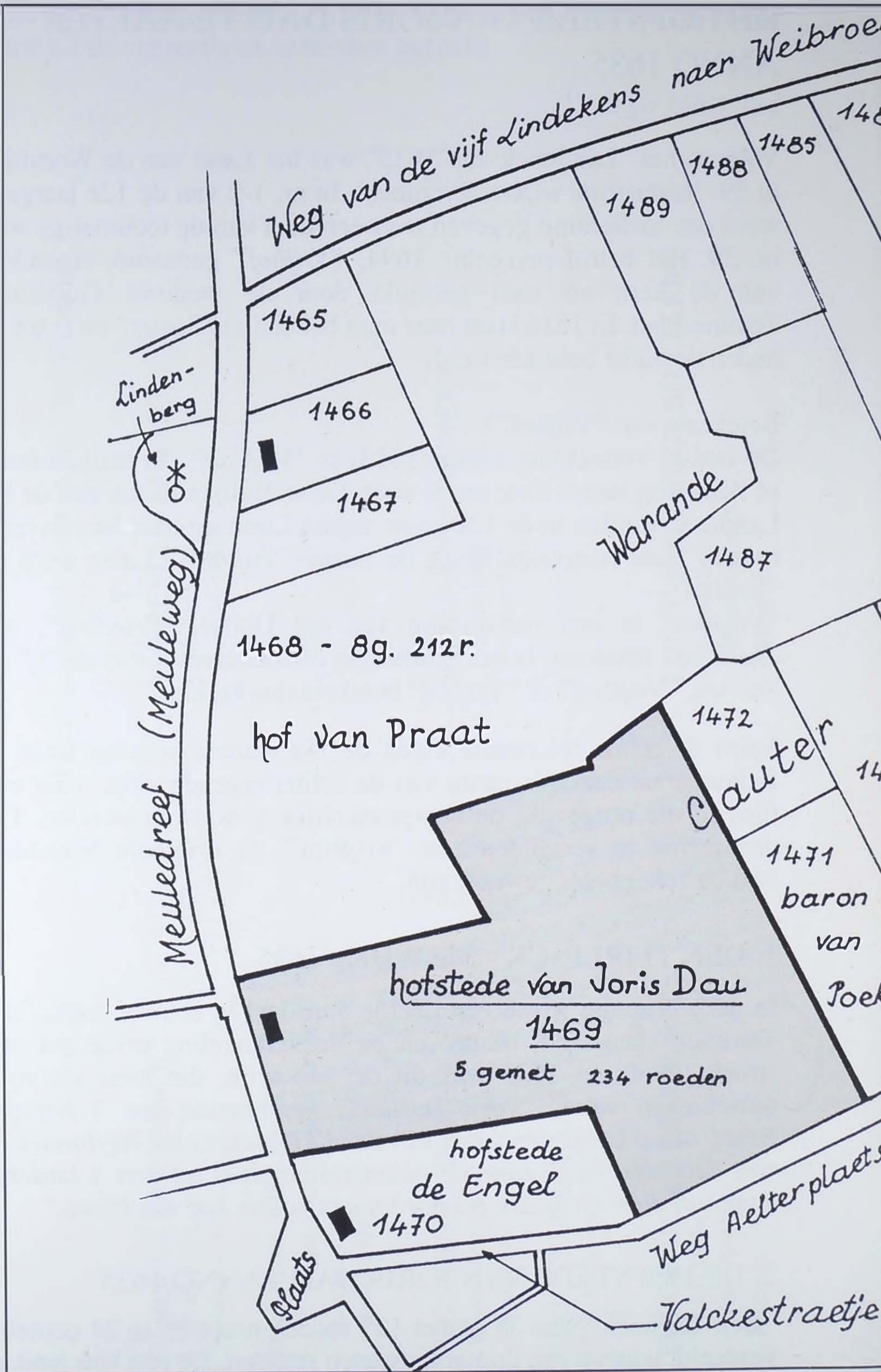
Spijts de ruime informatie kreeg de 18e eeuwse woning langs de Bellemstraat dezelfde naam van de achterliggende villa, waar eertijds in die omgeving de oorspronkelijke gebouwen stonden. Om verwarring te vermijden zou "Vrijthof", de originele benaming, vast en zeker beter geweest zijn.

1. DEN TEIRLINCK - 34e WIJK - 1635

In deze bijdrage wordt een deeltje van de 17e eeuwse wijk, "den Teirlinck" genaamd, besproken en de verkaveling ervan tot omstreeks 1960. In 1635 was dit de 34e wijk, die toen als volgt omschreven werd : "*den Teirlinck, beginnende aen 't hof van Praet, alsoo langs den wegh van de vijf lindekens tot Weybrouck en van daer den wegh over de oliem (oliemolen) tot aen 't lindeken ende van daer tot Aeltre plaetse tot aen voorn. hof van Praet.*"

2. DE HOFSTEDE VAN JORIS DAU - ANNO 1635

"Den Teirlinck" was 38 gemet 127 roeden groot en in 24 percelen verdeeld, waarop een drietal hofsteden stonden. De rest was land en

RECONSTRUCTIE
 NAAR LANDB. "LAND V. D. WOESTIJNE"
 1635
 34e WIJK "DEN TEIRLINCK"

R.Df.

warande. Om de huidige situatie te begrijpen : zie plan 1.

In deze bijdrage gaat het over perceelnummer 1469 van het landboek anno 1635.

Dit nummer komt overeen met de nummers 29, 31 tot 38, 40 tot 42, 59 tot 61 en een deel van 58 van de sectie C van het huidige kadaster van Aalter.

In de 17e eeuw vormde dit één blok van 5 gemet 234 roeden. Het was een leen van de heer van de heerlijkheid (Land van de Woestijne) bestaande uit een hofstede die aan Joris Dau toebehoorde.

Dit perceel paalde met de westzijde aan de "plaats" (Markt) en de "Meuledreve" (Stationsstraat). De zuidkant paalde aan de hofstede, "Enghele" of de "Engel" genaamd (perceel 1470) en verder aan de Bellemstraat.

In het oosten paalde Daus hofstede, vanaf de Bellemstraat, aan de baron van Poeke en verder noordwaarts aan een stuk land dat een leen van Nevele was (resp. nr. 1471 en 1472). Tén noorden paalde de hofstede van Dau aan het "*hof van Praat*" (nr. 1468) en aan de "*Warande*", eigendom van de heer van Aalter.

Van noord tot zuid was dit perceel 1469 door een voetwegel in tweeën verdeeld. Deze voetwegel gaf het ontstaan van de huidige Boomgaardstraat.

De hofstede was een "leen" van het "Land van de Woestijne". Dit is de oorzaak dat dit perceel heel lang één blok is gebleven, alhoewel het zo dicht bij de kerk lag.

Volgens de toenmalige "wetten" werden leengoederen steeds door een feodale "hoor" geërfd; dit was normaal de oudste zoon. Alleen mits toestemming van de heer van de heerlijkheid kon verkaveld of aan derden verkocht worden.

Op het einde van het oud regime (1796), kwam een einde aan deze praktijk. Toen schaften de Fransen radicaal de "heerlijkheden" af !

3. VERKOPING PERCEEL NR. 1469 IN 1749

In 1749 werd de hofstede van Joris Dau aan *de weduwe van Jan-Frans Boghaert* verkocht. Hij was griffier van het land van de Woestijne en de heerlijkheid van Woeste en Weibroek (+10 juli 1739). De verkoping bestond uit twee loten, gescheiden door de voornoemde wegel (Boomgaardstraat); zij kocht beide loten. Toen stond op ieder lot een huis.

Gezicht begin Stationsstraat rond 1908.

De twee lage huisjes rechts, staan op de noordwesthoek van de 17e-eeuwse hofstede "De Engel". De eerste woning-herberg "In de Tramstatie", eigendom van de kinderen Bruneel, werd toen bewoond door Karel Ornelis (°Aalter, 1859), handelaar. Eind de jaren '20 werd de woning gesloopt en de huidige woning dateert van 1930. De toenmalige eigenaar, Maurice Vercoutere, nijveraars te Gent, verkocht toen deze eigendom aan zijn pachter Karel Ornelis.

De tweede woning werd bewoond door de eigenaar, Ferdinand De Wulf-De Bleekere Emma, schoenmaker.

De vier volgende woningen staan op de 17e-eeuwse hofstede van Joris Dau. De eerste woning (nu apotheek), was toen eigendom van de familie Bruneel die er woonden. De tweede woning (nu huis De Wulf), was toen eigendom van en bewoond door dokter Ernest Snoeck-Bruneel. De derde woning (gesloopt en vervangen door nieuwbouw), is vermoedelijk het woonhuis van de hoeve van Joris Dau en was toen eigendom van de familie De Smet.

De verste, hoge woning (nu gesloopt), was toen eigendom van en bewoond door de familie Coecquyt.

Links van de straat, rechtover de oude woning van Dau, woonde de weduwe Boghaert die heel de hoeve van Dau kocht. De woning stond in de verste huizenrij met donkere voorgevel (nu Stationsstraat, 9-11).

Op de westkant stond een huis tegen de toenmalige "Meuledreve" (Stationsstraat) Zie plan 1811, sectie H nr.24 en plan 1835, sectie C nr.35. Het werd omstreeks 1960 gesloopt en door een nieuwbouw vervangen. In het noordelijk deel woont momenteel eregemeentesecretaris Frans De Meyer-De Bel. De oude woning mag aanzien worden als het woonhuis van Joris Dau.

Het andere huis stond langs de oostkant van de weg, achter de huizen langs de Bellemstraat en tot voor dertig jaar bewoond door de weduwe van "Boerke" René Hallaert (nu huisnr. 43). Zie plan 1811, sectie H nr.45-47 en 1835, sectie C nr.61. De huidige gebouwen op dit perceel dateren van voor 1749.

De nieuwe eigenares, de weduwe Boghaert, woonde in een huis dat rechtover eerstgenoemde oude woning, langs de Stationsstraat stond (nu nrs. 9 - 11). In de jaren 20 van deze eeuw stond het bekend als het huis "de Hovre" en later woonden er de juffrouwen Storme. Vermoedelijk heeft zij het huis "De Wulf" (Stationsstraat, 4) laten bouwen. Aan de noorderzijgevel is het in het metselwerk zichtbaar dat het gebouw later iets werd verhoogd.

Deze merkwaardige woning is dus nu ongetwijfeld de oudste in de nabije omgeving. De weduwe Boghaert overleed in 1767. Dit perceel werd onder twee van haar kinderen verdeeld, nl. aan Anna-Thérésie en Guillaume.

4. EERSTE VERKAVELING IN 1767

Jan-Frans Van Ackere, haar schoonzoon, baljuw van Knesselare, gehuwd met *Anna-Thérésia Boghaert*, erfde enerzijds het oude huis Boghaert (langs de westkant van de Stationsstraat) en anderzijds het deel gelegen ten oosten van de Boomgaardstraat (Teerlingkouter) samen met de noordelijke helft ten westen van de Boomgaardstraat (plan 1811 nrs. 21 - 26). Op dit laatste deel stond in de zuidwesthoek het oude huis van Joris Dau. Jan-Frans Van Ackere overleed te Knesselare voor 1785 en zijn weduwe te Aalter in 1807.

Haar zoon, Guillaume Boghaert, geboren op 20 maart 1731 erfde de zuidelijke helft van het perceel gelegen tussen de voornoemde straten (plan 1811 nrs. 27 - 33).

Hij huwde met Maria-Jacoba Aernaut. Van 1787 tot 1796 (einde van het oude regime) was hij baljuw van het Land van de

Woestijne, Weibroek en Woeste en Biesem. Hij was tevens de laatste die de functie van baljuw uitoefende. Vermoedelijk heeft hij het enige huis, dat toen op dit perceel stond (nu huis "De Wulf"), laten bouwen. Of was het zijn moeder ?

4.1. Kavel Van Ackere - Boghaert

Op deel ten oosten van de Boomgaardstraat (plan 1811 nrs 44 - 47), stond in 1749 reeds een huis, dat eigendom was van de Van Ackeres en dat later stilaan verkaveld werd.

De belangrijkste gebouwen die er opgetrokken werden, waren :

- de gemeenteschool in 1937 (afgeschaft in 1958), nu gemeentelijke bibliotheek

- een lijnwaadweverij in 1914 opgericht door Jules Van De Walle. Na een korte bloeiperiode werd het bedrijf, in 1958, omgebouwd tot een werkplaats voor de constructie van verwarmingsketels door de N.V. Socother in 1958. Sedert enkele jaren gesloten, wachten de vernieuwde gebouwen op een nieuwe bestemming.

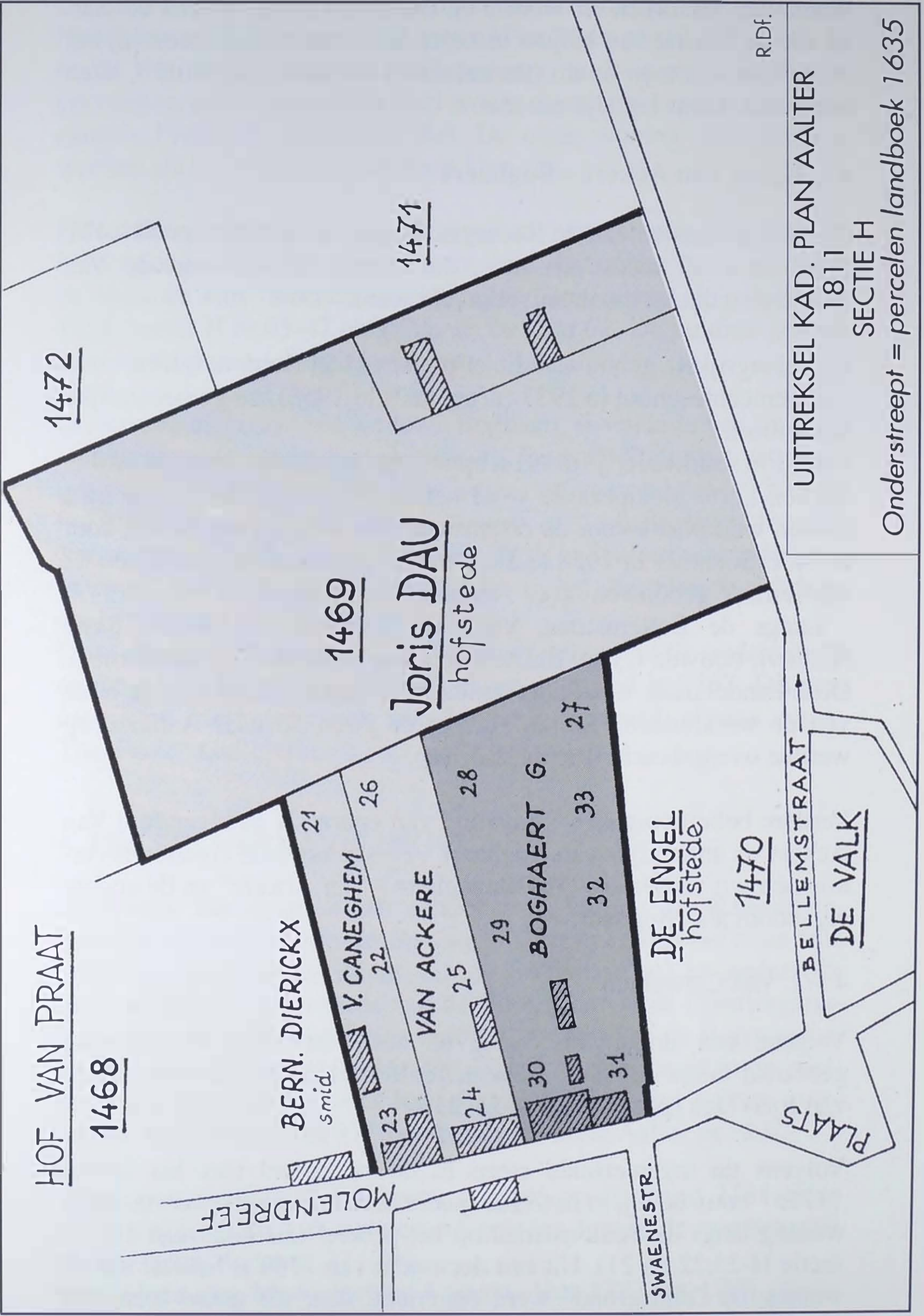
- Langs de Bellemstraat, voor het hoevetje van wijlen René Hallaert, bouwde Cyriel Sturtewagen een woonhuis en timmerhuis. Deze handelszaak werd door zijn zonen uitgebreid en was de basis van de werkhuizen "Sturzo" die in de jaren 50 naar Aalter-Brug werden overgebracht (meubelfabriek).

Verdere bebouwing en verkaveling van enerzijds de eigendom Van Ackere en anderzijds van Boghaert : eerstgenoemde eigendom vernoemen wij verder als "Van Caneghem - Van Ackere" en de andere eigendom als "Boghaert".

4.1.1. Van Caneghem

Volgens een document van 1768 werd in 1755 een woning gebouwd langs de Stationsstraat, ten noorden van de oude hoeve van Joris Dau (plan 1811 nrs. 21-23).

Volgens de ingemetselde steen in de voorgevel met het jaartal "1755" bouwde hij, in hetzelfde jaar van zijn huwelijk, voornoemde woning langs de Stationsstraat op het perceel (zie kad. plan 1811 - sectie H-23,22 en 21). Uit een document van 1768 is bekend dat de woning op "cijnsgrond" werd opgericht, daar die grond toen nog "leengrund" was en zonder toestemming van de heer niet mocht ver-

HOF VAN PRAAT

1468

BERN. DIERICKX
smid

V. CANEGHEM

VAN ACKERE

BOGHAERT G.

DE ENGEL
hofstede

Joris DAU
hofstede

1469

1472

1471

1470

PLAATS

BELLEMSSTRAAT

DE VALK

SWAENESTR.

UITTREKSEL KAD. PLAN AALTER

1811

SECTIE H

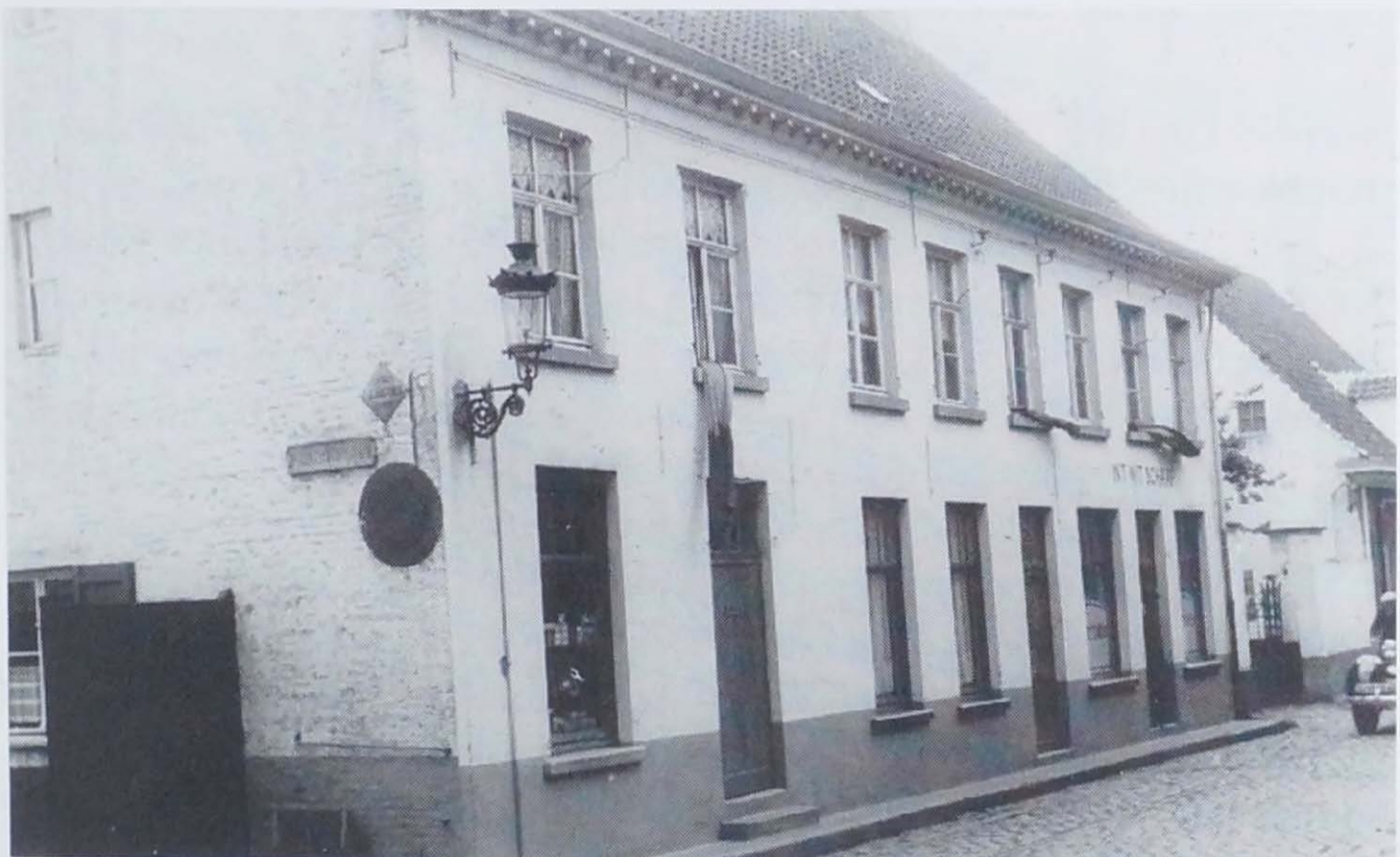
Onderstreept = percelen landboek 1635

R.Df.

kocht worden. Op het einde van het oude regime (1796), zal hij wel de grond gekocht hebben, doch documenten hierover ontbreken. Tegen de noordgevel werd later een kleine woning aangebouwd. Een steen in de voorgevel met de tekst "*Minst moiens best. 1771*" herinnerde hieraan. Beide stenen zijn tijdens de verbouwingen in 1968 en het slopen in 1994 verloren gegaan. De woning stond bijna recht over de Dwarsstraat; vroeger bekend als "huis Vergucht" en de laatste twintig jaar als "paalwoning".

De bouwheer was "*Pieter-Joannes Van Caneghem*". Hij werd te Gavere geboren in 1729 en was de zoon van Jacobus, griffier van het "Land van Gavere", alsook de oom van Jacobus-Lievinus die het kasteel van Bellem, nu "Mariahove", liet bouwen en de Kranepoel verdiepen. In 1755 huwde hij te Aalter met Maria-Jacoba Van Dooren, dochter van Frans, "hostelier" in Sint-Huibrecht, bij de brug aan de zuidkant van de vaart.

Pieter-Joannes was meesterbakker en was ook actief in de politiek. Hij is baljuw geweest van de "Grafelijkheid", een heerlijkheid te Knesselare. Hij was o.m. schepen van het Land van de Woestijne van 1788 tot 1789. Tijdens de eerste Franse overheersing (1792-1793) werd hij door het "soevereine volk" van Aalter als één van

Rechtover de Dwarsstraat en palend aan de oude hofstede, de gesloopte woning met winkel "In 't wit Schaap", in 1938, bewoond door Edgard Vergucht-De Latte. Gesloopt in 1994.

UITTREKSEL KADASTR. PLAN
 VAN 1835 VAN AALTER SECTIE C
 R.Df.

de "provisionele representanten" (gemeenteraadslid) verkozen. Nadien bekleedde hij geen openbare functies meer. Hij overleed te Aalter in januari 1803.

In 1811 was één van zijn zonen, "Martin-Thomas", de nieuwe eigenaar. Hij was eveneens bakker, maar deed voordien ook reeds aan politiek. Voor de Franse overheersing was hij "procureur" of pleitbezorger bij de lokale schepenbank en in 1796 was hij griffier (secretaris) van de gemeente, alsook ontvanger van de gedongen lening die door de Fransen was uitgeschreven.

In 1829 laat hij zijn winkel aan zijn dochter Rosalie, over. Zij was gehuwd met Martin Deneve, die er een "branderij" (jeneverstokerij) aan toevoegde.

In 1839 verkoopt Martin-Thomas Van Caneghem zijn eigendom voor 7.000 fr. aan "*Karel-Lodewijk Van Caneghem*", een geneesheer uit Antwerpen. Een paar jaar later verkoopt hij deze aan "*Bernadine Van Caneghem*", winkelierster te Aalter. Verwantschap tussen de twee laatstgenoerden met Martin-Thomas, is onbekend. Rosalie overleed in februari 1840 en haar vader in december 1840. Martin-Thomas was in 1839, na de verkoop van zijn huis, bij zijn zoon Alexander gaan wonen. Deze laatste was de laatste pachter-landbouwer en herbergier van de "Drie Posthoorns" bij de vaart.

Bernadine Van Caneghem, eigenares, verkoopt het erf in 1845 aan "*Karel-Louis Coecquyt*", die er een winkel in kruidenierswaren, brood en klerstoffen (ellegoederen) voortzet. Daarnaast was hij ook slijter van sterke dranken in het groot. Voornoemde K.-L. Coecquyt was in eerste huwelijk gehuwd met de dochter van Jean-François Gerbaulet (Brugge), die toen in een deel van de woning was komen wonen. In 1845 kreeg hij de toelating om op dit erf een fabriek van chemische produkten op te richten. Het schijnt een "blauwselfabriek" geweest te zijn, die echter niet lang heeft bestaan.

Hij overleed reeds in 1869 en liet drie dochters achter. Zijn andere kinderen verlieten bij hun huwelijk de gemeente. De zaak werd door zijn weduwe verdergezet en daarna door haar drie dochters : Emma, Sidonie en Prudence. Zij bleven ongehuwd. De langst levende, Prudence, overleed in 1930 en haar erfgenamen verkochten, in 1930-31, de eigendom aan de heer "*Edgard Vergucht*".

In de grote woning met winkel "In 't wit Schaap" werden door laatstgenoemde en zijn erfgenamen "mercerie-artikelen" verkocht.

Deze laatsten verkopen hun eigendom rond 1959 aan *ereburgemeester Jan De Crem* van Aalter. Na een dodelijk ongeval, waarbij de 77-jarige Victor Vercruysse als voetganger, op 3 februari 1960 het leven liet, doordat het voetpad ter hoogte van voornoemde woning amper 41 cm breed was, werd later een deel van de gelijkvloerse verdieping weggenomen en de bovenverdieping door pijlers ondersteund. In 1994 werd de woning gesloopt.

4.1.2. Van Ackere

Zoals hoger vermeld erfde "*Jan-Frans Van Ackere*" in 1767 van zijn schoonmoeder, wed. Boghaert, ook de oude woning en bijbehorende percelen (kad. 1811 sectie H nrs. 24 tot 26 of kad. 1835

Oudste woning van de hofstede van Joris Dau, die rond 1960 gesloopt werd. Gezicht op de woning in 1938, toen eigendom van de familie De Smet en bewoond door André Vermeersch, metaalbewerker (smid en rijtuigen). Hij staat vooraan op de foto.

Op het linker gedeelte (hek en muurtje) werd rond 1962 een nieuwe woning gebouwd door eresecretaris Frans De Meyer-De Bel (Stationsstraat 8). Op de plaats van de oude woning eveneens een nieuwbouw (nu Stationsstraat 6a en 6b).

sectie C nrs. 33 tot 35); verder ook het deel van de hoeve ten oosten van de Boomgaardstraat.

Die oude woning was ongetwijfeld het woonhuis van de hofstede van Joris Dau, vermeld in het landboek van 1635.

In 1810 was zijn zoon, "*Judocus-Guillelmus Van Ackere*", priester, de eigenaar van het erf, bestaande uit huis, tuin en boomgaard, samen 23 a 50 ca. Volgens de lijst van de onderpastoors uit het district Nevele, opgemaakt in 1795 en aangevuld tot 1802, was hij hier onderpastoor.

De eigendom langs de overkant van de Stationsstraat, en die dus niet bij de hofstede hoorde en waar de weduwe Boghaert woonde (huis De Hovre), bleef in het bezit van de familie Van Ackere.

In 1860 was Ludovicus Van Ackere eigenaar van het grootste deel van het blok, gelegen tussen de Stationsstraat, de Dwarsstraat en de St.-Gerolfaan. De percelen langs de Brouwerijstraat waren niet van hem. Die eigendom was 45 a 20 ca groot en er stonden slechts 2 huizen langs de Stationsstraat. In 1834 richtte Ludovic Van Ackere er een zoutziederij op. Hij was de zoon van Karel-Frans Van Ackere en Petronella Stommans. Hij overleed te Aalter op 10 mei 1873 en was gehuwd met Constance de Landtsheer, die voor hem overleed. In 1805 was hij voorzitter van de kerkraad.

Constance-Adèle Van Ackere (° Aalter, 18 augustus 1828; + Gent, 31 augustus 1905), die te Gent woonde, gebruikte het huis als "buitenverblijf" tot in 1882. Zij was de laatste met die naam die alhier verbleef.

Bij de verkaveling van de eigendom van "priester Van Ackere" (kad. 1811 nrs. 24-26), deel van de hoeve van Dau, ging dit goed naar "*V. De Grave en kinderen*" uit Ursel en later naar "*Jan De Nobele*", bijzondere te Gent.

Laatstgenoemde verkocht deze eigendom aan "*Francisca De Muynck*", wed. *Henri De Smet*. Ze werd geboren te Ruiselede ca. 1772 en overleed te Aalter op 27 september 1860. Zij was molenaarster te Aalter. Toen was de oppervlakte 25 a 50 ca. In 1860 erfde haar zoon, "*Ferdinand De Smet*", olieslager te Aalter, het erf. Na zijn dood, in 1896, bleef het onverdeelde goed eigendom van zijn kinderen. De langst levende "*Camiel De Smet*" verkocht in 1954 deze eigendom aan "*Cyriel De Bel*", veehandelaar te Aalter. In 1960 werd het oude huis, hoeve Dau, gesloopt om plaats te maken voor moderne woningen.

Op de noordkant was een ruime oprit. Op die plaats, nu Stationsstraat 8, werd in 1961 een nieuw huis gebouwd door eregemeentesecretaris "*Frans De Meyer*" die gehuwd is met de dochter van de eigenaar C. De Bel. Grotendeels op de plaats van het oude huis en palend aan voornoemde woning werd een nieuwbouw opgericht, waar gedurende vele jaren, tot 1994, de kantoren van de

politie op de gelijkvloerse verdieping waren ondergebracht, (nu huisnrs. 6a en 6b).

Van de reeks bewoners van het oude huis vermelden wij :

- In 1846 : E.H. Frans Van Der Veken, onderpastoor te Aalter van 1829 tot 1847. Hij werd door de toenmalige bisschop aangesteld om geld in te zamelen voor het oprichten van een kerk te Sint-Maria-Aalter. Hij overleed echter op 27 november 1847 als slachtoffer van tyfus ; hierdoor heeft hij zijn opdracht niet kunnen voltooien. Zijn grafsteen is aan de noordergevel van de St.-Corneliuskerk aangebracht.
- Van 1847 tot 1851 : E.H. Charles Van Haute, onderpastoor van Aalter en opvolger van voorgaande. In 1851 werd hij eerste pastoor van Sint-Maria-Aalter.
- Ivo Verschueren, koopman en schoonbroer van E.H. Van Der Veken (ook vermeld op de grafsteen).
- Dan E.H. Van Besien, onderpastoor van 1862 tot september 1867. Hij kwam in 1869 als pastoor terug naar Aalter tot aan zijn dood in 1892. Tijdens deze laatste periode woonde hij in de pastorie.
- In 1865 : Amelie De Smet, dochter van de eigenaar, Henri en Francisca De Muynck.
- Later hield Mathilde Lambrecht hier een ellegoedwinkel.
- Daarna René Coddens, onderwijzer en later hoofdonderwijzer van de gemeenteschool. Na zijn overlijden zijn weduwe, Maeyens Clara.

4.2. Kavel Boghaert

Na het overlijden in 1767 van de weduwe van Jan-Frans Boghaert erfde haar zoon "*Guillaume Boghaert*" het zuidelijk deel van de hofstede van Joris Dau, gelegen tussen de Boomgaardstraat en de Meuledreef, palende ten noorden aan de oude woning van Dau en ten zuidwesten aan de "Plaats" of Markt. (Zie kadaster 1811, sectie H, nrs. 27 tot 33 of 1835, sectie C, nrs. 36 tot 42). Gemakshalve noemen wij dit perceel verder "De Wulf - Tavernier".

Guillaume Boghaert (of zijn moeder?) bouwde het huis "De Wulf", nu Stationsstraat 4". Hij werd geboren te Aalter op 20 maart 1731 en overleed er op 18 mei 1803. Zijn weduwe, Maria-Jacoba Aernaut, werd geboren op 25 november 1745 en stierf in 1813.

Haar eigendom alhier werd in twee kavels verdeeld :

- de noordelijke helft (1835, sectie C, 36 tot 38) aan haar zoon *Ludovic Boghaert* (+ Aalter, 10 mei 1873) (huis "De Wulf").
- en het zuidelijke deel aan *Frans-Bernard Boghaert* (1835, sectie C, 40 tot 42)

4.2.1. Kavel Ludovic Boghaert

"Ludovic Boghaert" verkoopt in 1819 zijn huis en erf aan "*Jan-Baptist Jos Roelandts*", grondeigenaar te Antwerpen. Roelandts, geboortig van Aalter, overleed in 1839 op zijn buitengoed, de "Blekkervijver" te Maria-Aalter.

Ludovic Boghaert bleef er echter wonen, samen met zijn moeder Maria-Jacoba Aernaut. Hij staat bekend als "biezondere" en behoorde tot de welgestelde klasse. In de belasting op het gemaal staat hij bij de eerste klasse gerangschikt. Hij overleed toevallig te Zomergem in 1830 bij zijn broer, vrederechter aldaar.

Roelandts verkocht rond 1832-1833 deze eigendom aan "*Leonard De Beil*", brouwer van stiel, wonende in het huis ernaast, dat toen eigendom was van Frans-Bernard Boghaert (nu huis Tavernier, Stationsstraat 2). Zie verder.

In februari 1846 verkoopt de wed. De Beil-Juliana Bruneel, toen wonende te Tielt, deze eigendom aan "*Karel-Jozef-Frans De Seille*". Hij was burgemeester van Aalter van 1825 tot 1831. Hij huwde met Maria-Jeanette Dujardin. Rond 1860 bestond het erf, aldus de kadastrale legger, uit een huis, tuin en boomgaard, 37a 4ca groot.

De Seille was beheerder van de Merodegoederen te Aalter en hij heeft onderhandeld bij de verkoop van de "Boomgaard" voor de bouw van het gemeentehuis met school. Wanneer hij Aalter verliet, hebben wij niet kunnen achterhalen. Hij overleed in 1858 te Hansbeke. Vermoedelijk woonde hij reeds bij de aankoop, in 1846, in het huis.

In 1860 verkochten de erven De Seille, grondeigenaars en wonende te Hansbeke, nl. zijn echtgenote en hun zoon Achille-Jean deze eigendom, op 21 juli 1860 aan "*Constant Bruneel*", brouwer, die sedert 1852 eigenaar en bewoner was van het aanpalende huis (huis

Tavernier). Zijn aankoop wordt als volgt beschreven : "Een kloek gebouwen (sic) huis van twee stagien met remise, peerd en andere stallen, boomgaard en groenselhof, komende met eene poort ter stracet; gestaen en gelegen binnen de gemeente Aeltre, ... sectie C, nrs; 36, 37 en 38a, aldaer groot 37a 40ca ... actueelijk onbewoond".

Bruneel betaalde hiervoor 13 500 fr. Hij overleed nog hetzelfde jaar op 8 september. Zijn weduwe, Blandina Van De Keere (°Aalter 1809) overleed alhier in 1891. Hun grafzerk is terug te vinden tegen de achterkant van het lijkenhuisje op het oude kerkhof te Aalter.

Reeds in 1871 werden de goederen onder de twee kinderen, Florimond en Maria-Emeliana, verdeeld.

Op 21 nov. van voornoemd jaar, wordt dit erf eigendom van "*Marie-Emeliana Bruneel*" (°Aalter 1847). Zij was in 1868 gehuwd met dokter "*Ernest Constant - Jozef Snoeck*". Vanaf hun huwelijk woonden ze in het oude herenhuis, rechtover het oudgemeentehuis (nu Stationsstraat 31). In 1875 kwamen ze in hun eigendom wonen. Dokter Snoeck overleed er in 1913 en werd (burgerlijk) te Brussel begraven.

De weduwe Snoeck- Marie Bruneel verkocht op 7 maart 1914 deze eigendom aan "*Hector De Wulf*" (°Aalter, 18.05.1877), zoon van Augustien en Rosalie Waelput.

Hij stond toen bekend als slachter, herbergier en zwijnskoopman te Aalter. Hij betaalde hiervoor, volgens de akte, 22 000 fr. De koopakte (notaris Polydore Pussemier) vermeldt een oppervlakte van 28a 10ca, maar daarnaast ook dat, volgens de titels, de oppervlakte 37a 40ca is. Een verschil dus van 130 m² ! Vermoedelijk werd een deel van de achterkant voorzien voor de verbreding van de voetweg (nu Boomgaardstraat).

Hector was in 1903 gehuwd met Emma-Clemence Jooris (°Aalter, 1878).

Bij de aankoop was de woning reeds verhoogd ; dit is nog zichtbaar in de noorderzijgevel. Vrij vlug richtte hij er een slagerswinkel op. In de vernieuwde ramen liet hij in de arduinen omlijstingen hun namen inkappen (nog steeds bewaard gebleven !). Zijn echtgenote overleed in 1945 en hij in 1948.

Ze hadden 2 dochters (Gabrielle en Laura) en een zoon Maurits (°Aalter 1906).

In 1948 wordt "*Maurits De Wulf*" de nieuwe eigenaar. Zijn echtgenote, *Maria Roels* (°Gent 1920), zet de bestaande slagerswinkel

*Het gezin Hector De Wulf-Jooris in 1915.
Van links naar rechts : Emma Jooris, Laura, Maurits, Gabriëlle en
Hector De Wulf.*

verder tot november 1958, na het overlijden van haar echtgenoot op 3 oktober 1958. Mevr. De Wulf - Roels Maria bewoont nu de goed onderhouden herenwoning.

Van haar 4 zonen zijn er drie die op de achterzijde van het erf het vleeswarenbedrijf alhier verderzetten.

4.2.2. Kavel Frans-Bernard Boghaert

In 1813 erft "*Frans-Bernard Boghaert*" de zuidelijke kavel van zijn moeder, de weduwe Guillaume Boghaert - Maria-Jacoba Aernaut (+1 nov. 1813, dochter van Frans en Francisca De Muynck). Volgens het kadaster van 1811, sectie H, nrs. 31 tot 33, bestond het uit een huis, een boomgaard en een tuin, 29 a 85 ca groot. Het strekte zich uit tot aan de Boomgaardstraat en paalde ten zuiden aan de vroegere hofstede de "Engel".

Volgens het kadaster van 1811 stond er reeds een huis op (zie plan 1811 - nr. 31) en in 1814 ook een "brouwerij", die eind 1816 echter reeds stil lag. De juiste bouwdatum is onbekend.

Frans-Bernard Boghaert (°16 december 1775) huwde in 1818, op 43-jarige leeftijd met Amelia Van Hecke van Oostwinkel. Tijdens het Frans bewind was hij enkele jaren schrijver op het gemeentehuis. In de jaren XII en XIII van de Franse tijdrekening (= 1804 en 1805) was hij gemeentesecretaris. Na zijn huwelijk verkocht hij deze eigendom en ging "*school houden*" op de Oude-Molen", d.i. de wijk rond het toen nog niet bestaande oude station. Naast schoolmeester was hij ook schoenmaker!

Laatgetrouwd kreeg hij nog twaalf kinderen. Hij overleed te Aalter op 11 januari 1838. Uit het gemeentearchief blijkt dat hij niet veel geluk heeft gehad tijdens zijn leven ; hij zou eerder in armoede hebben geleefd.

In die tijd was het onderwijs, in de dorpen ten minste, helemaal in handen van particulieren. Iedereen die er iets voor voelde, kon school houden. De "meester" moest van het schoolgeld, dat de kinderen betaalden, leven. Van de Staat of de gemeente ontvingen ze niets.

De gemeente nam wel een of andere onderwijzer aan, mits een kleine vergoeding, om de "arme" kinderen "gratis" onderwijs te verstrekken. Een voorbeeld !

In 1828 waren er vier scholen te Aalter die samen slechts 225 leerlingen hadden! Enkel Frans Boghaert en koster Ludovic Versele (°Aalter 1758, + 1836) trokken elk 50 gulden (nog Hollands Bewind!) van de gemeente om een veertigtal arme leerlingen gratis te onderwijzen. Na

1830 kreeg Boghaert 100 frank van de gemeente en Versele 100 fr. van de Staat. In 1835 was het schoolgeld van de betalende leerlingen maandelijks 90 c. bij meester Boghaert, en 63 c. bij meester Versele. In 1838 beliepen de bedragen respectievelijk 60 en 68 centiemen. Boghaert had toen gemiddeld 70 leerlingen en Versele 110. De openbare besturen besteedden jaarlijks 200 fr. aan onderwijs te Aalter !

In 1818, het jaar van zijn huwelijk en pas enkele jaren eigenaar, verkoopt Frans Boghaert zijn eigendom aan "*Charles-Joseph De Vleeschauwer*" (°Eksaarde 1782, +Lovendegem 1827), die de brouwerij, die sinds 1816 stil lag, opnieuw opstartte.

In 1818 brouwde hij 225 vaten bier en in 1822, het jaar dat hij naar Lovendegem verhuisde, reeds 500 vaten van 68 kannen en 3 400 kannen.

In augustus 1822 verkocht hij huis, brouwerij en erf aan "*Jan-Frans Braem*", die in 1834 ongehuwd overleed. Hij was afkomstig van het Woestijnegoed.

De volgende eigenaar was "*Leonard De Beil*" uit Aarsele. Hij was gehuwd met Julie-Anathalia Bruneel uit Tielt. In 1836 brouwde hij 702 hl en in 1837 reeds 780 hl.

De Beil overleed in 1839 en zijn schoonbroer, Constantinus Bruneel, brouwer, zette de brouwerij verder. Toen woonde hij ernaast in zijn eigendom "huis De Wulf".

"*Constantinus Bruneel*" werd in 1852 de nieuwe eigenaar. In 1841 brouwde hij 387 vaten en 24 kannen beslag.

Constantinus Bruneel (°Tielt 9 febr. 1809) huwde op 25 juli 1842 met Blandina Van De Keere uit Aalter. Zij was de dochter van een landbouwer uit de Biesemveldstraat. Een jaar na zijn aankoop werd hij in 1853 tot burgemeester verkozen en bleef dit tot aan zijn overlijden in 1860. Zijn echtgenote overleefde hem tot 1891.

Vlak voor zijn overlijden had hij nog de aanpalende woning (huis De Wulf) aangekocht.

De verkaveling van deze eigendommen vond reeds plaats in 1871. Zij had twee kinderen nl. Florimond Bruneel (°Aalter, 1 mei 1845 en + Aalter, 1923) en een dochter Maria Emeliana Bruneel (°Aalter, 1847).

"*Florimond Bruneel*", gehuwd in 1869 met Zénobie-Coleta Snoeck (°Aalter 1846 en + 1917), erfde voornoemd huis met brouwerij en

erf (huis Tavernier Stationsstraat 2). Florimond had 7 kinderen, waarvan een drietal minderjarig overleden.

Zijn zoon, *Constant-Bernard-Joseph Bruneel*, (°Aalter, 19 juli 1874 en + 1929), bierverkoper, legde na de W.O. I de brouwerij stil. Als eigenaar en als volmachthebber over zijn drie zussen verkocht hij geleidelijk de erfenis.

Begin 1946 koopt apotheker "*Robert Tavernier*" (°1920, + 1989) het erf met vervallen woning. Hij liet het huis grondig restaureren tot apotheek-woonhuis.

Eind 1989 werd hij als apotheker opgevolgd door zijn zoon "*Johan Tavernier*" (° 1954), die toen de nieuwe eigenaar werd.

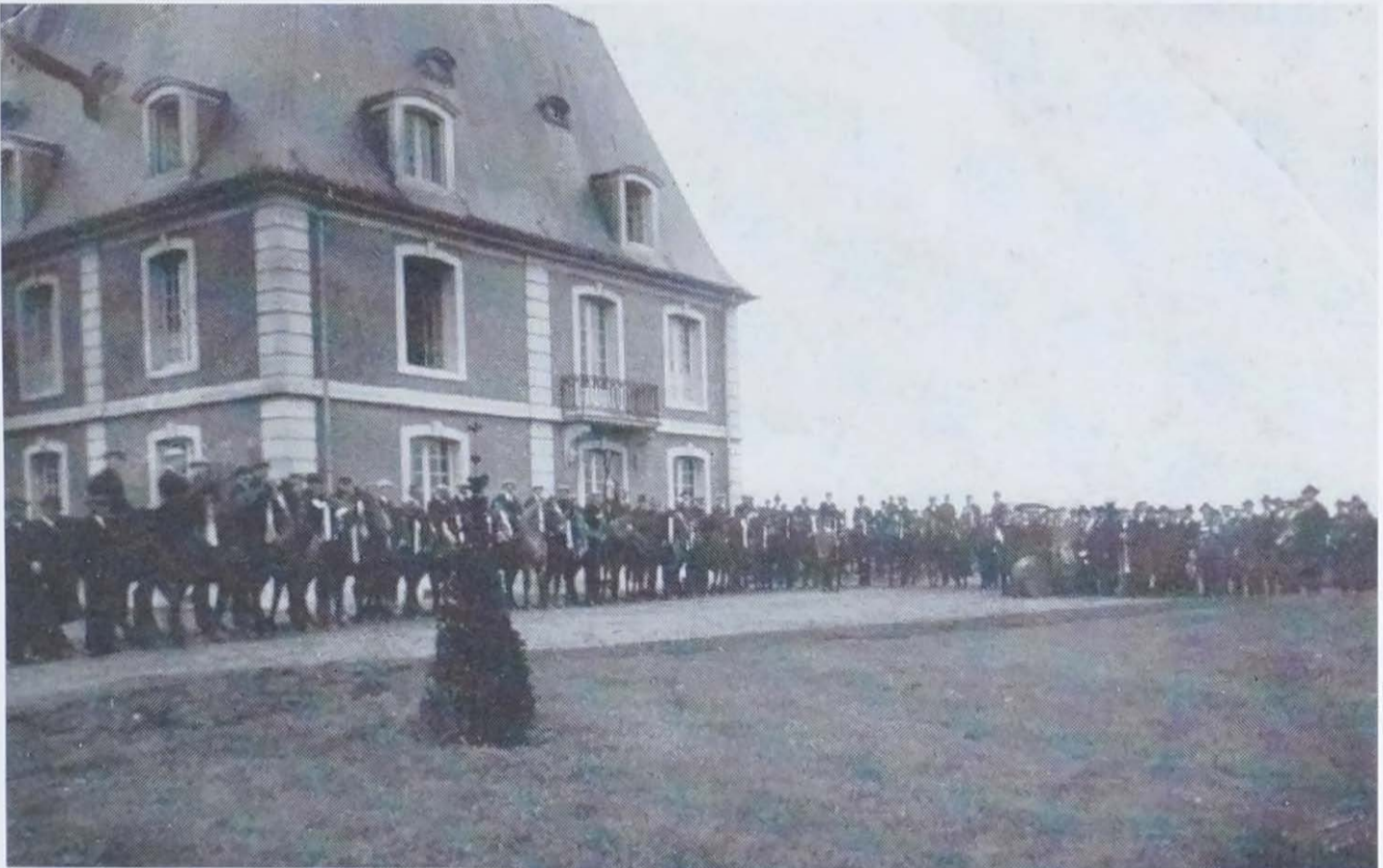
Roger DEFRUYT

UIT DE TIJD "VAN TOEN"

DE SINT-ELOOISGILDE VAN AALTER 72 JAAR GELEDEN

De St.-Elooisgilde van Aalter moet vóór 1905 opgericht zijn, daar deze vereniging in 1891 reeds vermeld wordt. In het verslagboek van de fanfare "Eendracht" wordt, op de bestuursvergadering van Kerstdag 1891, het ontslag van een lid vernomen omdat hij op het Sint-Elooisfeest niet gevraagd was.

De gilde bestaat dus minstens 104 jaar en kan dus terecht een aanvraag indienen bij het Koninklijk Paleis voor de erkenning als "Koninklijke Vereniging".

Op de foto zien wij het bestuur, de leden te paard en muzikanten voor het kasteel van Graaf Karel de Hemricourt de Grunne, toen burgemeester, voor de receptie tijdens hun feest in december 1923. Identificatie van de aanwezigen is vanzelfsprekend onmogelijk.

Roger DEFRUYT

DE FAMILIE OCTAAF VAN DE VELDE - DE PAUW

Octaaf Van de Velde werd te Bellem geboren op 2 december 1869 en is te Aalter overleden op 21 december 1939. Vanaf 1893 woonde in Aalter-Brug op het Woestijnegoed, waar hij "hengstenkweker" was, wijd en zijd bekend. Samen met zijn echtgenote Elodie De Pauw stichtte hij een kroostrijk gezin. Hierbij de hele familie, Octaaf en Elodie met hun kinderen, schoondochters en schoonzonen. Octaaf was een actief man. Hij was : *Voorzitter der Commissie van Openbare Onderstand, gemeenteraadslid, Ondervoorzitter der Verenigde Paardenkwekers van Oost-Vlaanderen, Ondervoorzitter der Provinciale Hengstenverzekering, vereerd met het Landbouw-eretekenen 1e klas en met de Gulden Palmen van de arbeid.*

Van links naar rechts :

zittend : Joseph Langendries, Marie Van de Velde, Octaaf Van de Velde, Elodie De Pauw, Herman Van de Velde en Lucrèse De Backer.

middenrij : *Maurice Van de Velde, Rachel Speybroeck, Jozef Goossens, Margriet Van de Velde, Leon Piepers, Martha Van de Velde, André Van Hove en Madeleine Van de Velde.*

achterste rij : Edward Weverbergh, *Anna Van de Velde*, Henri Strodiot, *Germaine Van de Velde*, Georges Colle, *Hélène Van de Velde*, Emiel Weverbergh en *Godelieve Van de Velde*.

Roger DEFRUYT

SNEEUWRUIMERS 1928

Het onderwyzend personeel van de aangenomen Jongensschool te Aalter, poseert even, samen met een buurman, vooraleer aan de karwei te beginnen.

Van links naar rechts:

Gregoire Vestens, Amedée Laroy, Alfons Alyn (schoolhoofd), Emiel De Schrijver en uiterst rechts een buur Oscar Cooreman (met schop). De jongste leerkracht, Prosper Debussche, ligt in de sneeuw.

Roger DEFRUYT

LAND VAN DE WOESTIJNE

Tijdschrift van de Heemkundige Kring
"Arthur Verhoustraete", gesticht in 1977.

Uitgegeven met steun van: VTB-VAB-Aalter, het Gemeentebestuur
van Aalter en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
Dienst Wettelijk Depot nr. BD. 31.832.

Oplage: 410.

Sekretariaat, ruiladres en eindredactie:
Kestelstraat 65, 9880 Aalter - tel. 09 / 374 28 43
Bankrekening: nr. 442-6594361-40 — Heemkundige Kring Aalter.

Lidmaatschapsbijdrage: 400 fr. per jaar,
buitenland 500 fr.

Opzeg vóór 1 december.

Overname uit het tijdschrift is toegelaten mits schriftelijke toelating
van de redactie. Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud
van zijn tekst.

INHOUD

Omer VERGOTTE	Bladerend in moeders kerkboek.	3
Omer VERGOTTE	Aalter had in 1939 bijna een eeuweling!	5
André DE KÉ	Honderd jaar cinema ! Vijftig jaar cinema te Aalter !	8
Omer VERGOTTE	Ook Leo De Jaeger werd door de Duitsers gedagvaard.	10
Roger DEFRUYT	19e Eeuwse priesters van Aalter. De Eerw. Heren Billiaert en Sergeant.	17
Roger DEFRUYT	De hofstede van Joris Dau te Aalter anno 1635	21
Roger DEFRUYT	Uit de tijd "van toen"	41

Drukkerij typo/offset, Marc Latré - Aalter
Kaftontwerp: Roger Defruyt